

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Kyösti Rauhala

KASVUSTRATEGIAN VAIKUTUS LII- KETOIMINNAN KEHITTYYMISEEN

Case viisi tilitoimistoa

Liiketalous
2019

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalous

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Kyösti Rauhala
Opinnäytetyön nimi	Kasvustrategian vaikutus liiketoiminnan kehittymiseen
Vuosi	2019
Kieli	suomi
Sivumäärä	54
Ohjaaja	Harri Lehtimäki

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää kilpailevien tilitoimistojen taloudellista tilannetta tilinpäätösanalyysin avulla ja pohtia kasvustrategian vaikutusta liiketoiminnan kehittymiseen.

Tavoitteena oli myös tarkastella, ovatko tutkittavat kohdeyritykset onnistuneet toteuttamaan kasvustrategiaansa ja miten se näkyy yritysten liiketoiminnan kehityksessä. Tutkimus tehtiin tilinpäätösanalyysinä ja vertailtavina tunnuslukuina siinä käytettiin kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnuslukuja. Vertailtavat yritykset olivat Oy Wasa Tilit Ab, Lawtax Oy, Mediatili Oy, A-Tili Oy ja Pohjanmaan Ekonomitoimisto Oy.

Työn teoreettinen viitekehys koostui tilinpäätöksestä, tilinpäätösanalyysistä, sekä kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnusluvuista. Lähteinä käytettiin aiheen kirjallisuutta, lehtiartikkeleita ja yrityksen omia kotisivuja. Tilinpäätöstiedot saatiin Voitto+ CD-levyltä.

Tutkimustuloksina todettiin, että vertailtavista yrityksistä parhaat arvot tunnusluville saivat Lawtax Oy, Pohjanmaan Ekonomitoimisto Oy ja Oy Wasa Tilit Ab. Näiden yritysten taloudellinen tilanne on siis hyvällä tasolla. Kasvustrategian vaikutus tuli esille varsinkin kannattavuuden tunnuslukujen vertailussa. Lawtax Oy:n kasvustrategia ostaa pienempiä alan toimijoita vaikutti positiivisesti kannattavuuden tunnuslukuihin.

Avainsanat	tilinpäätösanalyysi, tunnusluku, kasvustrategia, kannattavuus, liiketoiminta
------------	--

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Bachelor of Business Administration

ABSTRACT

Author	Kyösti Rauhala
Title	The impact of a company's growth strategy on business development
Year	2019
Language	Finnish
Pages	54
Name of Supervisor	Harri Lehtimäki

The goal of this thesis was to evaluate the financial situation of five accounting firms, with information available from their financial statements. Another goal was to analyze the impact that their different growth strategies had on the development of their business.

The goal of the thesis was also to study whether these companies have managed to execute their growth strategies and how it has possibly affected their businesses. The research was carried out by conducting a financial statement analysis, and the key figures used were profitability, liquidity and financial solidity. The companies studied in this research were Oy Wasa Tilit Ab, Lawtax Oy, Mediatili Oy, A-Tili Oy and Pohjanmaan Ekonomitoimisto Oy.

Theoretical framework for this thesis consisted of financial statements, financial analysis and key financial figures. Sources used for this research were gathered from this literature on the subject, news articles, and the websites of the companies. Financial statements were collected from Voitto+ CD.

The results of this thesis were that three of these companies had good financial stability, Lawtax Oy, Pohjanmaan Ekonomitoimisto Oy, and Oy Wasa Tilit Ab. Mediatili Oy and A-Tili Oy didn't get nearly as good values from the calculated key figures. Also, the effect that company's growth strategy had on its financial status was mainly noticed for profitability key figures. The biggest effects were clearly noticed with Lawtax Oy, and its strategy to buy smaller accounting firms. It had a positive impact on their profitability.

Keywords	financial analysis, growth strategy, profitability, business
----------	--

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	7
1.1	Tutkimuksen taustaa ja tutkimusongelmat.....	7
1.2	Tutkimusmenetelmä ja aineisto	8
2	TILINPÄÄTÖKSEN LAADINTA JA SISÄLTÖ	9
2.1	Tilinpäätöksen yleisperiaatteet.....	9
2.2	Tilinpäätöksen laatimisaika	10
2.3	Tuloslaskelma	10
2.4	Tase	11
2.5	Rahoituslaskelma	12
2.6	Liitetiedot.....	13
2.7	Toimintakertomus	13
2.8	Vuosikertomus	14
2.9	Tilintarkastuskertomus.....	15
2.10	Konsernitilinpäätös	15
2.11	IFRS-tilinpäätös	16
3	TILINPÄÄTÖSANALYYSI.....	18
3.1	Tilinpäätösanalyysin käyttäjät	18
3.2	Tilinpäätöksen oikaisu	19
3.2.1	Tuloslaskelman oikaisu.....	19
3.2.2	Taseen oikaisu	23
3.3	Tunnusluvut ja niiden tulkinta	27
3.4	Kannattavuuden tunnusluvut	28
3.4.1	Sijoitetun pääoman tuottoprosentti	28
3.4.2	Käyttökateprosentti	28
3.5	Vakavaraisuuden tunnusluvut.....	29
3.5.1	Omavaraisuusaste.....	29
3.5.2	Nettovelkaantumisasteprocentti	30

3.6	Maksuvalmiuden tunnusluvut.....	30
3.6.1	Quick ratio.....	30
3.6.2	Current ratio	31
3.7	Tilinpäätösanalyysin ongelmia	31
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	33
4.1	Kohdeorganisaatioiden esittely	33
4.1.1	Oy Wasa Tilit Ab	33
4.1.2	LawTax Oy.....	33
4.1.3	Mediatili Oy	34
4.1.4	Pohjanmaan Ekonomitoimisto Oy	34
4.1.5	A-Tili Oy.....	35
4.2	Tutkimusmenetelmän valinta.....	35
5	TUTKIMUSTULOKSET	37
5.1	Kannattavuuden tunnusluvut	37
5.2	Vakavaraisuuden tunnusluvut.....	40
5.3	Maksuvalmiuden tunnusluvut.....	43
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	46
6.1	Taloudellisen tilanteen vertailu.....	46
6.2	Kasvustrategian vaikutus taloudelliseen tilanteeseen	48
7	YHTEENVETO	50
	LÄHTEET	53

KUVIO- JA KAAVALUETTELO

Kuvio 1. Sijoitetun pääoman tuotto -%	37
Kuvio 2. Käyttökate -%	39
Kuvio 3. Omavaraisuusaste -%	41
Kuvio 4. Nettovelkaantumisaste -%	42
Kuvio 5. Quick ratio	43
Kuvio 6. Current ratio.....	44
Kaava 1. Sijoitetun pääoman tuottoprosentti (Yritystutkimus ry 2017, 67).	28
Kaava 3. Käyttökateprosentti (Yritystutkimus ry 2017, 64).	29
Kaava 4. Omavaraisuusaste (Yritystutkimus ry 2017, 69).....	29
Kaava 5. Nettovelkaantumisasteprosentti (Yritystutkimus ry 2017, 71).	30
Kaava 7. Quick ratio (Yritystutkimus ry 2017, 74).....	31
Kaava 8. Current ratio (Yritystutkimus ry 2017, 75).	31

1 JOHDANTO

Tämän tutkimuksen aiheena on tutkia ja vertailla viiden tilitoimiston taloudellista tilannetta, viiden vuoden tilinpäätöstietojen pohjalta laskettujen tunnuslukujen avulla. Tunnuslukujen avulla analysoidaan yritysten kehitystä ja sitä miten yritysten erilaiset kasvustrategiat ovat vaikuttaneet näihin tuloksiin.

Tutkimuksen kohdeyritykset ovat Oy Wasa Tilit Ab, Lawtax Oy, Mediatili Oy, A-Tili Oy ja Pohjanmaan Ekonomitoimisto Oy. Tutkimuksessa käytetään oikaistuja tilinpäätöstietoja ja niiden pohjalta laskettavia tunnuslukuja. Käytettävät tunnusluvut ovat kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnusluvut.

1.1 Tutkimuksen taustaa ja tutkimusongelmat

Kiinnostus opinnäytetyöhön lähti tekijän omasta työkokemuksesta tilitoimistossa, jossa tutkimuksen tekijä suoritti oman ammattiharjoittelunsa. Tekijällä on mielenkiinto oppia lisää yleisesti tunnuslukujen käytöstä ja analysoinnista, sekä samalla tutkia tilitoimistoalan yritysten kehittymistä ja minkälaisia erilaisia kasvustrategioita tilitoimistoilla on. Tilitoimistoala on jatkuvasti kehittymässä digitaalisemmaksi ja sen myötä yritysten kasvustrategioiden on oltava myös ajankohtaiset mahdollistaakseen jatkuvan kasvun.

Tutkimukseen mukaan valitut tilitoimistot ovat liikevaihdoltaan ja kokoluokaltaan samankokoisia yrityksiä. Nämä yritykset tarjoavat kaikki samanlaisia palveluita ja jokainen tarjoaa perinteisen kirjanpidon lisäksi mm. verosuunnittelua ja palkanlaskentaa.

Tutkimusongelmat tässä opinnäytetyössä ovat:

1. Miten kilpailevat ja kasvavat saman kokoluokan tilitoimistot pärjäävät toisilleen tunnuslukujen vertailussa?
2. Miten tilitoimistojen erilaiset kasvustrategiat vaikuttavat yrityksen kehitykseen ja tunnuslukuihin?

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää kohdeyritysten taloudellinen tilanne, käyttäen apuna kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnuslukuja. Tutkimuksessa tarkastellaan myös yritysten kasvustrategioiden vaikutusta saatuihin tunnuslukuihin. Saatuja tuloksia vertaillaan yritysten välillä ja pohditaan miten yritysten tarjoamat erilaiset palvelut ja yrityksen oma kasvustrategia vaikuttavat saatuihin tuloksiin ja niiden kehitykseen.

1.2 Tutkimusmenetelmä ja aineisto

Tutkimusmenetelmänä käytetään laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Valitut tilitoimistot on tarkoituksenmukaisesti valittu niiden koon ja kasvustrategian perusteella, jotta tutkimustulokset ovat vertailukelpoisia. Laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään tutkittavan kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti (Jyväskylän yliopisto, 2015). Analyysiin vaadittavat tilinpäätösasiakirjat on hankittu Suomen Asiakastieto Oy:n tarjoamasta Voitto + CD:stä.

Tutkimuksen rakenne koostuu teoriaosuudesta, jonka jälkeen käsitellään tutkimuksen toteuttaminen. Lopuksi esitellään tutkimustulokset ja niistä saadut johtopäätökset. Teoriaosuus koostuu tilinpäätöksen laadinnasta ja sen sisällöstä sekä itse tilinpäätösanalyysistä. Tilinpäätöksen laadinta ja sisältö –luvussa perehdytään yleisiin tilinpäätöksen periaatteisiin ja mitä tietoja siitä saa. Tilinpäätösanalyysiluvussa käsitellään tunnuslukuihin tarvittavien tuloslaskelman ja taseen oikaisut, sekä oleelliset tunnusluvut ja niiden laskentakaavat.

Teoriaosuuden jälkeen esitellään tutkimuksessa olevat yritykset. Tutkimustuloksissa esitetään oikaistujen tuloslaskemien ja taseiden avulla oleelliset tunnusluvut ja vertaillaan niitä keskenään. Johtopäätöksissä pohditaan vielä saatuja tunnuslukuja ja tuloksia, sekä vertaillaan niiden avulla, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet saatuihin tuloksiin.

2 TILINPÄÄTÖKSEN LAADINTA JA SISÄLTÖ

Tilinpäätöksen tekeminen on velvoitettu kirjanpitolaissa (1336/1997; KPL) 3:1:n mukaan ja se velvoittaa jokaista osakeyhtiötä, avointa yhtiötä ja kommandiittiyhtiötä sekä osuuskuntaa, yhdistystä, asunto-osakeyhtiötä ja säätiötä laatimaan kulta-kin tilikaudelta tilinpäätöksen. Tilinpäätös sisältää aina tuloslaskelman ja taseen vertailutietoineen sekä liitetiedot. Tiettyjen kirjanpitovelvollisten täytyy myös laatia toimintakertomus. Toimintakertomus tulee liittää tilinpäätöksen, mutta se ei ole varsinaisesti osa tilinpäätöstä. Toimintakertomus on laajempi kuvaus yrityksen taloudellisesta tilanteesta, kehityksestä sekä merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä. Kirjanpitovelvollisen on laadittava myös toimintakertomus, mikäli edeltävältä, että kuluneelta tilikaudelta täyttyy kaksi seuraavista kolmesta edellytyksestä. Kirjanpitovelvollisen liikevaihto on 7,3 miljoonaa euroa, taseen loppusumma on 3,65 miljoonaa euroa ja yrityksellä on vakituisesti työllistettynä 50 henkilöä. Myös kaikkien julkisten osakeyhtiöiden, joiden osakepääoma on vähintään niiltä edellytetty 80 000 euroa, tulee laatia toimintakertomus. (Kaisanlahti ym. 2017, 15-18, 45).

2.1 Tilinpäätöksen yleisperiaatteet

Tilinpäätöstä tehtäessä tulee noudattaa kirjanpitolaissa määrättyjä yleisperiaatteita. Sen täytyy antaa riittävän kattava ja oikea kuva. Kirjanpitovelvollisen noudattaessa tarkasti kirjanpitolakia taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman, liitetietojen antamisen ja toimintakertomuksen laatimisessa antaa oikean ja riittävän kuvan. Tilinpäätösratkaisut tehdään jatkuvuuden periaatteen mukaan, eli olettaen, että yritys toimii jatkuvasti. Kirjanpidossa samankaltaisia tilanteita tulee käsitellä samoja johdonmukaisia periaatteita noudattaen. Sisältöpainotteisuuden periaatteen mukaan liiketapahtumat tulee merkitä kirjanpitoon vastaamaan todellista tosittien sisältöä. Tuloksen liioittelu on myös kiellettyä, yrityksen on otettava huomioon realistiset riskit ja epävarmuudet riittävässä määrin, noudattaen varovaisuuden periaatetta. Kirjanpitovelvollisen on kirjattava menot ja tulot suoriteperusteisesti eli vaihdannassa oikeaan ajankohtaan, riippumatta maksuajankohdasta. Erillisarvostuksen periaatteella tarkoitetaan esimerkiksi pysyvien vastaavien arvostamista hyödyke- tai

eräkohtaisesti, ei yhtenä kokonaisuutena. Viimeisenä periaatteena on netottamiskielto, joka tarkoittaa, että yrityksen tulot ja menot tulee esittää tilinpäätöksessä erikseen. Pelkkä niiden välisen erotuksen esittäminen ei riitä. (Leppiniemi & Kyykänen 2015, 44-47).

2.2 Tilinpäätöksen laatimisaika

Tilinpäätös ja toimintakertomus tulee kirjanpitolain mukaan laatia neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Erityisestä syystä voi tähän hakea lisäaikaa kirjanpitolautakunnalta. Tilinpäätös on valmis, kun tasekirja ja toimintakertomus on tehty ja allekirjoitettu. (Tilisanomat 2016). Osakeyhtiön varsinainen yhtiökokous on pidettävä joka vuosi kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Varsinaisessa yhtiökokouksessa tulee hyväksyä laaditut tilinpäätöskirjat päteviksi eli vahvistaa tilinpäätös. Yhtiökokouksessa päätetään myös osingon jaosta osakkeenomistajille. (Minilex). Tilikauden päättymiseen liittyy myös osakeyhtiöiden kohdalla veroilmoitus. Veroilmoitus on annettava kehotuksesta, jos sillä on verovuonna ollut veronalaista tuloa, varoja, velkoja tai muita verotukseen vaikuttavia tietoja. Osakeyhtiön ja osuuskunnan on annettava veroilmoitus 4 kuukauden kuluessa siitä, kun tilikauden viimeinen kalenterikuukausi on päättynyt. (Verohallinto 2018).

2.3 Tuloslaskelma

Tuloslaskelmassa kuvataan yrityksen tilikauden tuloksen muodostumista. Kirjanpitovelvollisen tulee laatia tuloslaskelma jokaiselta tilikaudelta. Virallisen tilinpäätöksen tuloslaskelma voidaan oikaista tilinpäätösanalyysiksi. Tuloslaskelman oikaisun avulla saadaan yrityksen kannattavuudesta ja liiketoiminnan volyyymistä vertailukelpoinen kuva. (Yritystutkimus ry 2017, 12-18).

Tuloslaskelman tulot ja menot voidaan esittää kahdella eri tavalla: joko toiminto-kohtaisesti tai kululajikohtaisesti. Lopputulos tulee olemaan sama tavasta riippumatta. Kululajikohtaisessa tavassa tuloslaskelman kulut esitetään ryhmittäin eri os-

toihin. Esimerkiksi palveluiden tai tarvikkeiden ostot tai henkilöstökulut. Nämä kululajit vähennetään liikevaihdosta ja erotuksena saadaan liikevoitto. (Ukkopro 2019).

Toimintokohtaisessa tuloslaskelman esittämisessä tulee ensin selvittää bruttokate eli liikevaihdon ja hankinnan ja valmistuksen kulujen erotus. Sitten bruttokatteesta vähennetään muutkin kulut, kuten esimerkiksi hallinto- ja markkinointikulut. Lopputuloksena saadaan toimintokohtaisen tuloslaskelman liikevoiton määrä. Tuloslaskelman rakenne on aina vähennyslaskumuotoinen. Ensin katsotaan mitä tuottoja on esimerkiksi myynnistä, joista sitten lähdetään vähentämään erilaisia kuluja yksi toisensa jälkeen ja lopulta saadaan tilikauden tulos. Tuloslaskelman lisäksi tarvitaan myös tasetta, joka täydentää tuloslaskelman todentamaa yrityksen toiminnan kannattavuutta erittelemällä yrityksen varallisuuden ja velat tilikauden päättyessä. (Ukkopro 2019).

2.4 Tase

Tase antaa kuvan yrityksen taloudellisesta asemasta tilinpäätöshetkellä. Taseen vastaavaa puoli kuvaa yrityksen liiketoimintaan sitoutuneita pääomia. Taseen vastattavaa puoli kuvaa miten yrityksen liiketoimintaan sitoutuneet pääomat on rahoitettu. Ensiksi esitetään oma pääoma ja sitten vieras pääoma. (Yritystutkimus ry 2017).

Taseessa on kaksi puolta, joista toinen kertoo yrityksen varallisuuden ja toinen millä kyseinen varallisuus on rahoitettu. Puolien loppusummien tulee olla yhtä suuret. Tämä selittää nimen tase. Yrityksen varallisuuspuolen nimi on taseessa vastaava ja rahoituspuolen nimi vastattavaa. Varallisuutta ovat esimerkiksi varasto, kalusto ja kiinteistöt. Listausta on tehty siten, että vaikeimmin likvidoitava varallisuus on ylimpänä ja rahat alimpana. (Talousverkko 2014).

Varallisuus voidaan rahoittaa omalla rahoituksella tai luotolla. Oma rahoitus eli oma pääoma ja luotto eli vieras pääoma ovat vastattavaa puolen tärkeimmät erät. Pienten yritysten oma pääoma koostuu lähinnä kahdenlaisista kokonaisuuksista:

omistajien sijoitukset yritykseen sekä yrityksen kerryttämä voitto. Omaan pääomaan vaikuttaa omistajien nostamat osingot tai yksityisnostot ja yrityksen mahdollinen tappio. Vieras pääoma voi olla pankista nostettua lainaa tai jonkinnäköistä velkaa esim. osto- tai verovelkaa. Taseen tärkein seurattava luku on kuitenkin oma pääoma. Se on yrityksen varojen ja velkojen erotus ja jos se on miinusmerkkinen, yrityksen velat ovat varoja suuremmat. (Talousverkko 2014).

2.5 Rahoituslaskelma

Tietyiltä yrityksiltä vaaditaan tilinpäätökseen tuloslaskelman ja taseen lisäksi rahoituslaskelma. Rahoituslaskelma täydentää tuloksen ja tase-erien antamaa kuvaa yrityksen rahoitusrakenteesta ja kyvystä tuottaa kassavirtaa. Rahoituslaskelman yksi tärkeimpiä tavoitteita on vertailukelpoisuuden helpottaminen eri yritysten välillä. (Perälä & Schwartz 2018, 7).

Kirjanpitovelvolliset luokitellaan kirjanpitolain mukaan kolmeen eri luokkaan: pienyritykset, mikroyritykset ja suuryritykset. Näistä kolmesta rahoituslaskelman laatiminen on pakollista vain suuryrityksille tai yleisen edun kannalta merkittävillä yhteisöillä. Kirjanpitolain mukaan suuryritykseksi luokitellaan yritys, jolla ylittyy sekä päättyneellä että edellisellä tilikaudella vähintään kaksi seuraavista kriteereistä: taseen loppusumma 20 miljoonaa euroa, liikevaihto 40 miljoonaa euroa tai tilikauden aikana palveluksessa on keskimäärin 250 henkilöä. Rahoituslaskelman laadintavelvollisuus koski aikaisemmin vain osakeyhtiöitä ja osuuskuntia, mutta nykyisin esimerkiksi suuryrityksen rajat täyttävät erilaiset säätiöt ja yhdistykset ovat myös velvollisia laatimaan rahoituslaskelman. (Perälä & Schwartz 2018, 12-14).

Mitään virallista rahoituslaskelmakaavaa ei ole kirjanpitoasetuksissa esitetty, mutta edellytyksenä kuitenkin on, että siitä ilmenevät liiketoiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat. Näitä kutsutaan myös rahavirtojen kolmijaoksi. Aina liiketapahtumien luokittelu ei ole yksiselitteistä, sillä joidenkin erien sijoittamista useaan eri rahavirtaan voidaan perustella. Liiketoiminnan rahavirta tarkoittaa liiketoiminnan avulla tuotettuja rahavaroja, esimerkiksi toimintaedellytysten säilyttämiseen, investointien tekemiseen ja lainojen takaisinmaksuun turvautumatta ulkopuolisiin

rahoituslähteisiin. Investointien rahavirta osoittaa niiden rahavirtojen käytön, jonka yritys on toteuttanut tulevan rahavirran kerryttämiseksi pitkällä aikavälillä. Rahoituksen rahavirta osoittaa oman ja vieraan pääoman muutokset tilikauden aikana. (Perälä & Schwartz 2018, 20-27).

Rahoituslaskelmamalleja on kahdenlaisia; joko suora tai epäsuora rahoituslaskelma. Esittämistapa ei vaikuta rahoituslaskelman lopputulokseen. Yleisesti suositumpi tapa esittää rahoituslaskelma on suora, sillä sitä pidetään informatiivisempänä mallina kuin epäsuoraa. Kirjanpitolautakunta suosittelee myös suoran mallin käyttämistä yleisohjeessaan. Suorassa rahoituslaskelmassa myynneistä ja muista tuotoista saadut maksut esitetään omilla riveillään, kun taas epäsuorassa rahoituslaskelmassa esitystapa on enemmänkin nettoperusteinen laskelma, jossa tuloslaskelman välitulosta oikaistaan liiketoiminnan rahavirran selvittämiseksi. (Perälä & Schwartz 2018, 27-29).

2.6 Liitetiedot

Liitetiedot ovat tilinpäätöksen tueksi annettavia oleellisia lisätietoja, jotka täydentävät tuloslaskelmaa, tasetta ja rahoituslaskelmaa. Liitetietojen kattavuuden ja vaatimukset, määrittää yhtiömuoto ja yhtiön koko. Edellisten vuosien vertailutietojen esittäminen ei ole pakollista liitetiedoissa, mutta se on suositeltavaa. Liitetietojen on perustuttava tositteisiin, ellei tiedon lähde muuten ole ilmeinen. (Tuomi-Sorjonen 2018, 154-155).

2.7 Toimintakertomus

Kirjanpitolain mukaan tilinpäätökseen tulee liittää toimintakertomus, jos kirjanpitovelvollinen on julkinen osakeyhtiö, sellainen osuuskunta tai yksityinen osakeyhtiö, joka ei ole mikro- tai pienyritys, tai mikäli kirjanpitovelvollinen on yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö. Toimintakertomus on pidettävä sisällään tietoa kolmesta eri osa-alueesta: yrityksen toiminnan kehittymisestä ja tuloksellisuudesta, yrityksen taloudellisesta tilanteesta sekä merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä. (Tuomi-Sorjonen 2018, 156).

Pien- ja mikroyritysten ei tarvitse kirjanpitolain mukaan laatia toimintakertomusta. Mikäli kuitenkin jokin siinä esitettävä tieto on tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi, on pienyrityksen esitettävä se liitetietona. Tämä poikkeus ei koske mikroyrityksiä. (Tuomi-Sorjonen 2018, 156).

Toimintakertomus pitää sisällään erityisesti myös henkilöstöä koskevia selvityksiä, markkinaosuustietoa ja ylipäänsä kilpailuasemaan liittyvää tietoa. Tilikauden oleelliset tapahtumat, mahdolliset tulevat kehitys- ja tutkimustoimenpiteet ja ympäristöasiat ovat myös tietoa mitä löytyy toimintakertomuksesta. Siitä saa siis selville kokonaisuutena paljon laajempaa tietoa, kuin pelkästään yrityksen menot, tulot ja kassatapahtumat. (Kaisanlahti ym. 2017, 37, 45-46).

2.8 Vuosikertomus

Vuosikertomuksen tavoitteena on antaa kuva yhdistyksen toiminnasta yleisesti, sekä toiminnan viimeaikaisista tuloksista. Vuosikertomus on tarkoitettu suurelle yleisölle ja rahoittajille. Vuosikertomus sisältää usein myös tilastokertomuksen tai tilinpäätöskertomuksen. Tarkempi sisältö määräytyy yrityksen tai organisaation toiminnan mukaan. Vuosikertomuksen laativat kaikki pörssiyhtiöt ja sen lähettäminen on monissa yrityksissä vakiintunut tapa toimittaa tilinpäätös omistajille. (Yhdistystieto 2014).

Vuosikertomuksen alussa yleensä esitellään organisaatiota ja heidän toimintaansa yleisellä tasolla. Siinä tulevat usein ilmi mm. yrityksen toimiala, tulevaisuuden tavoitteita, yrityksen arvoja ja visioita ja liiketoiminnan avainlukuja. Yleistietojen lisäksi usein esitellään hallituksen kokoonpano ja heidän terveisensä sekä tietoa jäsenkunnasta. Yhdistyksien kokoukset ja tiedotustoiminta kuuluvat myös vuosikertomuksen sisältöön. Toimintakertomus voi myös sisältyä vuosikertomukseen, jolloin siitä selviää lisätietoa muun muassa yrityksen taloudellisesta tilanteesta, merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä. Vuosikertomuksessa on tapana myös esitellä mahdolliset edustustehtävät ja luottamustoimet muissa elimissä. Yhteistoiminta ja muut merkittävät tapahtumat tilikauden aikana kuuluvat myös tähän. (Yhdistystieto 2014).

2.9 Tilintarkastuskertomus

Tilintarkastajan tulee laatia tilintarkastuslain mukaan jokaiselta tilikaudelta tilintarkastuskertomus. Tilintarkastuskertomus on hyödyllinen työkalu yrityksen tilinpäätöstä analysoidessa. Tilintarkastuskertomuksen tulee pitää sisällään seuraavat asiat:

- Antaako tilinpäätös oikean ja riittävän kuvan tilintarkastuskohteen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.
- Täyttyvätkö tilinpäätöksen lakisääteiset vaatimukset.
- Onko toimintakertomus laadittu sille asetettujen sääntöjen mukaisesti.
- Ovatko kyseisen tilikauden toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot yhdenmukaisia.

Näiden tietojen lisäksi, tulee tilintarkastuskertomuksessa antaa tarpeelliset lisätiedot seikoista, jotka voivat vaikuttaa tai antaa aiheutta epäillä tilintarkastuskohteen kykyä jatkaa toimintaansa. Tilintarkastajan on myös ilmoitettava mahdollisista virheellisyyksistä toimintakertomuksessa. Tilinpäätöksen täydentäminen ei kuulu tilintarkastajan tehtäviin. (Yritystutkimus ry 2017, 52).

Tilintarkastuslaki määrittelee, että tilintarkastus voi olla joko vakiomuotoinen, varauman sisältävä tai kielteinen. On myös mahdollista, että tilintarkastaja on antamatta lausuntoa tähän liittyen, mutta sen on tultava ilmi tilintarkastuskertomuksessa. Vakimuodosta poikkeavat lausunnot tulee aina perustella. Varauman sisältävä tilintarkastuskertomus on vakimuodosta poikkeava tilintarkastuslain tai erityislainsäädännön edellyttämä lausunto. Lisäksi se voi pitää sisällään huomautuksen, jossa todetaan vastuuhenkilön laiminlyöneen velvollisuuksiaan. Tilinpäätöstä analysoitaessa, tulee aina huomioida myös tilintarkastuskertomus ja sen sisältämät lisätiedot. (Yritystutkimus ry 2017, 52-53).

2.10 Konsernitilinpäätös

Konsernitilinpäätös kootaan usean juridisisesti eri yrityksen yhteiseksi tilinpäätökseksi. Siinä kuvataan näitä useita eri yrityksiä ikään kuin ne olisivat yksi yritys.

Konsernitilinpäätös kootaan emoyrityksen ja tytäryhtiöiden tilinpäätöksistä. Konsernitilinpäätös pitää sisällään konsernitaseen, konsernituloslaskelman ja konserniliitetiedot. (Leppiniemi & Kykkänen 2015, 112).

Konsernirahoituslaskelman laatiminen kuuluu lakisääteisesti vain suurkonserneille. Pienkonsernien ei siis tarvitse laatia konsernitilinpäätöstä, mikäli yksikään konserniyrityksistä ei ole yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö. Pienkonserni on konserni, jossa enintään yksi seuraavista rajoista ylittyy: taseen loppusumma 6 000 000 euroa, liikevaihto 12 000 000 euroa tai tilikauden aikana palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä. Yksityisen elinkeinoharjoittajan ei koskaan tarvitse laatia konsernitilinpäätöstä. (Accountor 2018).

Konsernitilinpäätöksen tavoitteena on antaa yleiskuva konsernikokonaisuuden taloudellisesta tilanteesta, tilikauden tuloksesta ja sen muodostumisesta. Tehtävänä on myös antaa yleiskuva konsernin varojen hankinnasta ja käytöstä tilikauden aikana, varmistaa riittävä informaation kulku sidosryhmien päätöksentekoa varten ja antaa informaatiota emoyrityksen varojenjakopäätöksen tueksi. Konsernitilinpäätös on lakisääteinen osa emoyrityksen kirjanpitoa. Konsernin ei tarvitse laatia konsernitoimintakertomusta, mutta emoyrityksen on esitettävä omassa toimintakertomuksessaan konsernikokonaisuutta koskevia tietoja. Konsernin omalle tilinpäätökselle ei tehdä tilintarkastusta, koska se on osa emoyrityksen tilinpäätöstä. (Leppiniemi, Kykkänen 2015, 112-113).

2.11 IFRS-tilinpäätös

Yritysten kansainvälistyminen on luonut tarpeen saada eri maiden yritysten tilinpäätökset mahdollisimman vertailukelpoiseksi. Tätä varten on luotu IFRS-normisto (International Financial Reporting Standards), jonka lähtökohtana on esittää tilinpäätösinformaatio niin, että se palvelee sijoittajia ja muita sidosryhmiä mahdollisimman hyvin. Yhtenäinen linja tilinpäätöstietojen esittämiseen helpottaa kansainvälisesti yritysten informaation lukua ja niiden vertailua. Suomessa IFRS-standardien soveltaminen on pakollista vain pörssiyhtiöiden konsernitilinpäätöksiin ja yksittäistilinpäätöksiin, jos yhtiö ei muodosta konsernia. (Tuomi-Sorjonen 2018, 121).

IFRS-tilinpäätösmalli on ollut käytössä pörssiyhtiöillä EU-maissa vuodesta 2005 lähtien. Sen päätavoite on ollut yhdentää EU alueen rahoitusmarkkinoita mm. helpottamalla osakkeiden ja velkakirjojen ostamista ja myymistä. Suomalaisten pörssiyhtiöt luopuivat siis suomalaisesta FAS-tilinpäätöksestä (Finnish Accounting standards) tämän muutoksen myötä. IFRS-standardien käyttö on yleistynyt myös EU:n ulkopuolella, sitä voidaan nykyään jo kutsua kansainväliseksi tilinpäätöstavaksi yhdysvaltalaislähtöisen GAAP:n rinnalla (Generally Accepted Accounting Standards). Suomessa verotuksen kohteina ovat yritykset eivätkä konsernit, joten suomalaiset konserniin kuuluvat emo- ja tytäryritykset laativat lisäksi myös FAS-tilinpäätöksen. IFRS-tilinpäätöksen saa laatia myös silloin, kun se ei ole pakollista. IFRS-standardit löytyvät nykyään myös suomeksi käännettynä Suomen Tilintarkastajat ry:n toimesta. (Tilisanomat 2018).

IFRS-tilinpäätös koostuu normeista, standardeista sekä niiden tulkinnoista ja se pitää sisällään enemmän yksityiskohtaista sitovaa säätelyä kuin suomalaiset tilinpäätöksen laatimisperiaatteet. IFRS-tilinpäätöksessä taseen merkitystä korostetaan ja liitetiedoissa on esitettävä paljon laajemmin tietoa kuin Suomen kirjapitolainsäädäntö (FAS) edellyttää. Vasta kaikkien standardien ja tulkintojen vaatimuksien täyttyessä, voidaan tilinpäätöstä kutsua IFRS-tilinpäätökseksi. (Tuomi-Sorjonen 2018, 121).

3 TILINPÄÄTÖSANALYYSI

Tilinpäätösanalyysi tarkoittaa yrityksen taloudellisen tilan arviointia päätöksentekoa varten. Yritystä vertaillaan toisiin yrityksiin ja pääomamarkkinoiden tavoitteisiin päätöksentekotilanteissa. Tilinpäätösanalyysin tehtävä on arvioida yrityksen taloudellista tilaa ja sen avulla pystytään analysoimaan yrityksen taloudellisen tilan eri ulottuvuuksia. Tilinpäätösanalyysin pohjalta voidaan laskea myös kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnuslukuja, jotka ovat yrityksen johdolle ja omistajille päätöksentekotilanteissa välttämättömiä tietoja. (Kallunki 2014, 11-12).

3.1 Tilinpäätösanalyysin käyttäjät

Tilinpäätösanalyysiä tarvitsevat yrityksen kaikki sidosryhmät, jotka haluavat tietoa yrityksen taloudellisesta tilasta. Monet suosivat jopa oman tilinpäätösanalyysin tekemistä, sen ollessa heille niin tärkeä osa päätöksentekoa. Osakkeenomistajille tilinpäätös on kaikista tärkein tiedon lähde, kun he arvioivat yritystä sijoituskohteena. Tilinpäätöksestä saatujen tietojen pohjalta lasketut tunnusluvut, kuten kannattavuuden tunnusluvut, auttavat sijoittajia osakkeiden myynti- ja ostopäätöksissä. Kun on kyseessä pienemmästä yrityksestä, jota ei ole listattu pörssissä, sijoittaja joutuu usein itse tekemään tilinpäätösanalyysin ja siihen perustuvat arvonmääritykset. Isommille pörssiyrityksille tämän analyysin tekevät sijoitusanalyytikot. (Kallunki 2014, 15-16).

Tilinpäätösanalyysiä tarvitsevat myös yrityksen lainoittajat ja tavarantoimittajat. Tavarantoimittajat myyvät yritykselle raaka-aineita, tavaroita ja palveluja maksuaikaa vastaan. Lainoittajilla tarkoitetaan rahoitusinstituutioita kuten pankkeja, jotka tarjoavat yritykselle pitkäaikaista velkaa. Ennen lainan myöntämistä, lainoittaja tutkii yrityksen maksukykyä ja omaisuuden realisointiarvoa mahdollisessa rahoituksellisessa kriisissä. Yrityksen luottokelpoisuuteen vaikuttavat myös muut tilinpäätöksestä saatavat tunnusluvut kuten velkaisuus, maksuvalmius ja kannattavuus. Lainoittajat ja tavarantoimittajat analysoivat myös yrityksen kassavirtapohjaista

kykyä maksaa velat takaisin. Tavaraluotoissa maksuaika on huomattavasti lyhyempi kuin pitkäaikaisissa lainoissa, joten tavarantoimittajia kiinnosta erityisesti yrityksen lyhyen aikavälin maksuvalmius. (Kallunki 2014, 16-17).

Viranomaiset käyttävät myös tilinpäätöstä aktiivisesti työssään. Tilinpäätöksiä on laadittu Suomessa pitkään nimenomaan verotettavan tulon laskemiseksi, mikä teki veroviranomaisista tärkeimpiä tilinpäätöksen käyttäjiä. Yrityksen verotettava tulos määräytyy edelleen kirjanpidon ja tilinpäätöksen perusteella. (Kallunki 2014, 18-19).

3.2 Tilinpäätöksen oikaisu

Tilinpäätöksestä nähdään yrityksen liiketoiminnan kannattavuutta tilikaudella. Tilinpäätösanalyysin keskeinen tavoite on saada yritykset ja eri tilikaudet keskenään vertailukelpoiksi. Tilinpäätökset eivät suoraan ole vertailukelpoisia eri tilikausien ja eri yritysten välillä. Ilman vertailukelpoisuutta niiden tarjoama informaatioarvo laskee huomattavasti. Tämän takia yritysten tilinpäätöksille tehdään oikaisuja, kun niitä halutaan vertailla keskenään tilikausittain. (Yritystutkimus 2017, 18, 31).

Tilinpäätöksen oikaisussa sekä tuloslaskelma, että tase oikaistaan. Tuloslaskelman oikaisun tavoitteena on antaa mahdollisimman oikea ja vertailukelpoinen kuva yrityksen liiketoiminnan volyymin ja kannattavuudesta. Taseen oikaisussa tavoite on saada mahdollisimman oikea ja vertailukelpoinen kuva yrityksen taloudellisesta asemasta tilinpäätöshetkellä. (Yritystutkimus ry 2017, 18, 31).

3.2.1 Tuloslaskelman oikaisu

Tuloslaskelman oikaisun tarkoituksena on selvittää tulos, joka kuvaa mahdollisimman tarkasti säännöllisen, jatkuvan ja ennustettavan liiketoiminnan tulosta. Virallisessa tuloslaskelmassa ei kirjanpitoasetuksen mukaan esitetä myynti- eikä käyttökate. Oikaistussa tuloslaskelmassa on säilytetty käyttökate. Yksityiskohtaisempi kustannusrakenteen tarkastelu vaatii kuitenkin yrityksen sisäisen laskennan tietoja. Oikaistussa tuloslaskelmassa rivien järjestys on erilainen kuin Kirjanpitolautakunnan virallisessa tuloslaskelman kaavassa, koska tarkastelukulma on erilainen. (Salmi 2012, 94; Yritystutkimus ry 2017, 18).

Kirjanpitolain mukaan liikevaihto koostuu myyntituotoista, joita yritys on saanut tuotteiden ja palveluiden myynnistä. Niistä on vähennetty mahdolliset alennukset sekä, arvonlisävero ja muut välittömästi myynnin määrään perustuvat verot. Jos yritys alkaa käyttämään osatuloutusta, siirtymävaiheessa vertailu aikaisempiin tilikausiin vaikeutuu. Vertailu myös eri yritysten välillä vaikeutuu, koska kaikki yritykset eivät käytä osatuloutusta. Osatuloutus tarkoittaa kirjanpidossa keskeneräisten töiden tuloutusta arvioidun valmistusasteen perusteella. Koska yritykset arvioivat itse keskeneräisten töiden valmistumisen, isompiin osatuloutuksiin ja pitkiin valmistusaikoihin liittyy tietty epävarmuus. Liiketoiminnan muiksi kuluiksi katsotaan myyntiprovisiot, tekijäpalkkiot, rahdit ja luottotappiot, joten ne eivät ole liikevaihdon oikaisueriä. (Salmi 2012, 94-95; Yritystutkimus ry 2017, 18).

Valmistus omaan käyttöön voi olla merkittävä osa koko yrityksen toimintaa. Yritys voi vähentää omaan käyttöön liittyviä valmistuksen kuluja tuloslaskelman kuluista ja kirjata ne taseen pysyviin vastaaviin. Silloin ne eivät näy tuloslaskelmassa. Jos kuitenkin valmistuskulut palautetaan tuloslaskelmaan, palautetaan myös vastaavat kulut takaisin kuluihin. (Salmi 2012, 95).

Kirjanpitolain mukaan kaikki tuotot, jotka eivät kuulu liikevaihtoon, ovat liiketoiminnan muita tuottoja. Näihin tuottoihin kuuluvat mm. vuokratuotot ja saadut provisiot. Tilinpäätösanalyysissä säännölliset tuotot, jotka eivät tule varsinaisesta liiketoiminnasta, hyväksytään liiketoiminnan muihin tuottoihin. Kertaluontoiset erät eliminoidaan eli poistetaan tuotoista. Esimerkiksi tällaisia eriä ovat myyntivoitot, jotka on tarkoitettu pysyvään omistukseen. Muihin tuottoihin kirjataan yrityksen varsinaiseen toimintaansa saamat avustukset kuten tuotekehitys-, tutkimus- ja käynnistysavustukset sekä esimerkiksi EU-tuotantotuet. Näitä avustuksia ei oikaista analyysissä, vaan ne käsitellään liiketoiminnan muina tuottoina. Liiketoiminnan muut tuotot eritellään tilinpäätöksen liitetiedoissa. (Salmi 2012, 95; Yritystutkimus ry 2017, 19).

Tuloslaskelmassa esitettäviä ostoja ovat aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostot. Ne korjataan liikevaihtoa vastaaviksi varastojen muutoksella. Varaston muutos voi vaikuttaa huomattavasti yrityksen tulokseen. Mikäli varaston arvoon aktivoidaan

myös kiinteitä menoja, vertailukelpoisuus aikaisempiin vuosiin katoaa. Ennakkomaksujen muutos vaihto-omaisuudessa ei sisälly tuloslaskelman varaston muutokseen. (Salmi 2012, 95; Yritystutkimus ry 2017, 22).

Ulkopuoliset palvelut koostuvat työsuorituksista maksetuista korvauksista, jotka liittyvät välittömästi tuotantoon tai myyntiin. Esimerkiksi alihankinnan, huollon, suunnittelun, ylläpidon ja työvoiman vuokraamisen kulut kuuluvat näihin. Hallinnolliset kulut eivät siis kuulu tähän ryhmään. Ulkopuolisten palveluiden kasvu vuositasolla voi johtua myös yrityksen siirtyessä käyttämään enemmän alihankkijoita. Muutos saattaa näkyä henkilöstökulujen alenemisena. (Salmi 2012, 95; Yritystutkimus ry 2017, 20).

Henkilöstökuluihin kuuluvat ennakonpidätyksen alaiset palkat ja vastaavat kulut sekä välittömästi palkan perusteella määräytyvät kulut kuten sosiaaliturvamaksut, henkilövakuutusmaksut ja eläkekulut. Muut vapaaehtoiset henkilöstökulut luetaan liiketoiminnan muiksi kuluiksi. Usein pienemmissä omistajavetoisissa yrityksissä henkilöstökulut ovat todella pienet. Syynä tähän on usein verotukselliset syyt. Omistajan kannattaa tehdä yksityisnostoja tai osingon jakoa, koska nämä verotetaan pääomatuloina, eikä ansiotuloina. Tilinpäätösanalyysiä tehdessä kannattaa kuitenkin henkilöstökuluja tarkastella kriittisesti. Jotta yrityksen vertailukelpoisuus säilyy, on omistajalle laskettava palkkaa vähintään sen verran mitä palkkatyöstä saisi samalla alalla. (Salmi 2012, 96; Yritystutkimus ry 2017, 20).

Liiketoiminnan muihin kuluihin kuuluvat kaikki yrityksen lyhytvaikutteiset kulerät, joita ei tuloslaskelmassa erikseen mainita. Näihin kuluihin luetaan esimerkiksi vuokrat, mainos- ja markkinointikulut, leasingmaksut, hallintopalvelujen kulut ja pankkipalvelumaksut. Myös maksetut myyntiprovisiot, tekijäpalkkiot ja mahdolliset luottotappiot kuuluvat muihin kuluihin. Omaisuuden myyntitappiot, esimerkiksi kiinteistömyynnin yhteydessä syntyneet tappiot kirjataan myös liiketoiminnan muihin kuluihin. Tuloslaskelman oikaisua tehdessä, liiketoiminnan muissa kuluissa olevat liiketoimintaan kuulumattomat, tuloksen kannalta oleelliset kertaluontoiset erät siirretään satunnaisiin kuluihin. Muuten ne vaikeuttaisivat vuositaisista vertailua. (Salmi 2012, 97; Yritystutkimus ry 2017, 22).

Tuloslaskelmassa esitettävät suunnitelman mukaiset poistot perustuvat pysyvien vastaavien hankintamenojen ja näiden taloudelliseen käyttöikään. Poistot lasketaan kuukausitarkkuudella, joten tilikauden pituuden muutokset eivät aiheuta oikaisutarvetta. KILA (Kirjanpitolaautakunta) on antanut yleisohjeen, jonka mukaan pienempien yritysten on mahdollista käyttää myös menojäätöpoistoja. Tämän menojäätömenetelmän käyttäminen edellyttää mikro- ja pienyrityksissä, että käytetyt poistoprosentit ovat tarpeeksi korkeat, eli pääsääntöisesti lähellä EVL:n (Elinkeinoverolain) maksimipoistoja. Toimintakohtaisen tuloslaskelman oikaisussa poistot erotetaan kululajeista omaksi eräkseen, jotta saadaan laskettua myös käyttökate. Yrityksen tekemien poistojen ja EVL:n poistojen ero on näkyvissä oikaistussa tuloslaskelmassa erässä muut tuloksen oikaisu. (Yritystutkimus ry 2017, 22-23).

Oikaistua liikevoittoa/ –tappiota kutsutaan myös liiketulokseksi. Liikevoitolla ja liiketappiolla viitataan oikaisemattomaan tilinpäätöksen tulokseen. Liiketuloksella taas viitataan oikaistua, säännöllistä liiketoiminnan tulosta. Liiketulos on useimmiten vertailukelpoinen eri tilikausien ja toimialan eri yritysten välillä. Laskentaperusteiden muutos voi tosin vaikuttaa vertailukelpoisuuteen. (Salmi 2012, 98).

Kurssieroja ei mainita tuloslaskelmakaavoissa erillisinä erinä, mutta ne voidaan esittää erikseen, jos ne ovat merkittäviä. Kurssivoittoa voidaan kirjata ”tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista” tai ”muut korko- ja rahoitustuotot” erään. Mahdollisia kurssitappiota taas voidaan kirjata erään ”korkokulut ja muut rahoituskulut”. Nämä kurssierot sisällytetään oikaistussa tuloslaskelmassa kurssierot-kohtaan. (Yritystutkimus ry 2017, 25-26).

Tuloslaskelmassa olevat satunnaiset erät eliminoidaan. Tilinpäätöksessä kiinnostus on useimmiten jatkuvassa ja säännöllisessä liiketoiminnan tuloksessa, joten satunnaiset erät saattavat vääristää tätä tulosta. Kuitenkin esimerkiksi liikearvon alentuminen ei aina ole satunnainen kulu, vaan se voi johtua myös johdon tekemästä liian positiivisesta arviosta liiketoiminnan tulevaisuuden näkymistä. (Salmi 2012, 98).

Tulos ennen veroja kertoo sen tuloksen, josta yritys joutuu maksamaan veronsa ennen tai myöhemmin. Tätä pidetään myös omistajan bruttotulona, josta vähen-

netään mahdolliset verot. Tilikauden veroina pidetään veroja, jotka aiheutuvat kyseisen tilikauden säännöllisestä liiketoiminnasta. Mahdolliset veronpalautukset tai lisäverot aikaisemmilta tilikausilta eliminoidaan. (Salmi 2012, 99).

Tilikauden niin sanottuna oikeana tuloksena pidetään nettotulosta. Nettotuloksessa on selvitetty mahdollisimman tarkasti säännöllisen ja jatkuvan liiketoiminnan tulos. Nettotulokseen vaikuttavina veroina otetaan huomioon vain kyseisen tilikauden verot. Nettotulos on analysoijan subjektiivinen käsitys liiketoiminnan kannattavuudesta, joten lopullinen nettotulos saattaa vaihdella paljonkin. (Salmi 2012, 99).

Ei-säännölliset kertaluontoiset ja satunnaiset erät eivät saa vaikuttaa nettotulokseen. Tällaiset erät eliminoidaan. Näitä eliminoituja eriä vastaavat verot ovat tuloveroja, jotka vastaavat veronalaisia tai verotuksessa vähennyskelpoisia eliminoituja eriä. Kuitenkaan kaikki eliminoidut erät eivät ole verovaikutteisia. (Salmi 2012, 99).

Tilikauden voitto/tappio on virallinen liiketoiminnan tulos. Tästä on vähennetty kaikki tilikaudelle kuuluvat kulut tuotoista. Tilikauden voitto/tappio kertoo yrityksen pääoman määrän muutoksesta, sekä oliko tilikausi voitollinen vai tappiollinen. (Salmi 2012, 99).

3.2.2 Taseen oikaisu

Taseen oikaisun avulla saadaan tilinpäätösanalyysissä oikea ja vertailukelpoinen kuva yrityksen taloudellisesta asemasta tilinpäätöshetkellä. Oikaisussa eliminoidaan sellaiset vastaavien erät, joilla ei oikeasti ole kykyä tuottaa tuloa ja samalla merkitään näkyviin sellainen varallisuus, jota ei ole merkitty taseeseen. Oikaistussa taseessa merkitään näkymättömät velat takaisinmaksuajankohdan mukaisesti lyhytaikaiseen ja pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan. Nettokorjauksella korjataan oman pääoman varoja ja velkoja. (Salmi 2012, 102).

Vastaavat puolella olevat perustamismenot poistetaan vastaavista ja omasta pääomasta. Kehittämismenoilla on tarkat Työ- ja elinkeinoministeriön asettamat vaatimukset, jotta ne voidaan aktivoida. Käytännössä niillä pitää olla selvästi tuloja kerryttävä vaikutus. Mikäli kehittämismenot osoittautuvat tuottamattomiksi, ne pois-

tetaan kerralla kokonaan taseen vastaavista sekä omasta pääomasta. Fuusion, yrittäjä- tai liiketoimintakaupan yhteydessä syntyy liikearvo, mikäli kauppahinta ylittää substanssiarvon. Substanssiarvo tarkoittaa nettoarvoa, kun yrityksen varoista vähennetään sen velat. Substanssiarvo täytyy poistaa yleensä viidessä vuodessa tasapoistoin tai kerralla, mikäli se osoittautuu arvottomaksi. (Salmi 2012, 102; Yritystutkimus ry 2017, 31-32).

Muihin aineettomiin hyödykkeisiin sisältyy oikaistussa taseessa aineettomat oikeudet, muut aineettomat hyödykkeet sekä ennakkomaksut. Aineettomat oikeudet erä sisältää esimerkiksi liikenneluvat, apteekkioikeudet, patentit, kustannus- ja valmistusoikeudet sekä tavaramerkki- ja tekijänoikeudet. Muut aineettomat hyödykkeet erä saattaa sisältää mm. mainoskampanjoiden, vuokrahuoneistojen peruskorjausten ja itse tehtyjen tietokoneohjelmistojen menoja. Ennakkomaksut erä sisältää ulkopuolisille aineettomien hyödykkeiden myyjille suoritettuja ennakkomaksuja. Kaikki menot, jotka on kirjattu aineettomiin hyödykkeisiin ja joihin ei liity tulo-odotuksia, eliminoidaan ja vähennetään omasta pääomasta. (Salmi 2012, 102; Yritystutkimus ry 2017, 33).

Aineellisten hyödykkeiden eli maa-alueiden, rakennusten, koneiden ja laitteiden tasearvoja ei yleensä oikaista. Mikäli liitetiedoista selviää, että omaisuudessa on yliarvoa suhteessa tulo-odotuksiin, korjataan tasearvo ja omaa pääomaa vastaavasti vähennetään. Näin toimitaan myös, mikäli havaitaan esimerkiksi kiinteistöomistuksessa piilovarallisuutta, eli kiinteistön arvo on oleellisesti ja pysyvästi korkeampi kuin tasearvo. Tämän myötä myös oma pääoma kasvaa. (Salmi 2012, 102).

Taseen sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset siirretään oikaistussa taseessa yhteen ryhmään. Tämän ryhmän sisällä ne jakaantuvat sisäisiin osakkeisiin ja osuuksiin, muihin osakkeisiin ja osuuksiin, sisäisiin saamisiin sekä muihin saamisiin ja sijoituksiin. Oikaistussa taseessa vaihtuvien vastaavien pitkäaikaiset saamiset siirretään pysyvien vastaavien sijoituksiin ja pitkäaikaisiin saamisiin. Vaihto-omaisuuden hankintamenoksi lasketaan hyödykkeen hankinnasta ja valmistuksesta johtuvat välittömät menot. Mikäli kuitenkin välillisten menojen määrä on huomattava verrat-

tuna hankintamenoon, voidaan kohtuullinen osa välillisistä menoista lukea hankintamenoksi. Vaihto-omaisuudessa tulee kuitenkin noudattaa varovaisuuden periaatetta. (Salmi 2012, 102-103; Yritystutkimus ry 2017, 35-38).

Virallisessa taseessa olevat lyhytaikaiset saamiset ovat oikaistussa taseessa yhtenä ryhmänä. Ryhmä jaetaan myyntisaamisiin, sisäisiin myyntisaamisiin, muihin sisäisiin saamisiin sekä muihin saamisiin. Myyntisaamisiin kuuluu myynnistä ulkopuolisille syntyneet saamiset. Luottotappiot myyntisaamisista ovat liiketoiminnan muita kuluja. Sisäiset myyntisaamiset tarkoittavat joko saamisia saman konsernin yrityksiltä tai saamisia omistusyhteyserityksiltä. Näistä saamisista tulee kirjanpitoasetuksen mukaan ilmoittaa erikseen liitetiedoissa myyntisaamiset, muut saamiset ja siirtosaamiset. Muihin sisäisiin saamisiin kuuluvat myös muut saamiset ja siirtosaamiset eristä saamiset saman konsernin yrityksiltä ja saamiset omistusyhteyserityksiltä. Muut saamiset tarkoittavat saamisia ulkopuolisilta. Siihen kuuluvat virallisen taseen lyhytaikaiset erät eli lainasaamiset, muut saamiset, siirtosaamiset sekä maksamattomat osakkeet ja osuudet. Liitetiedoissa on lisäksi eriteltävä olenaiset siirtosaamiset. Osatuloutussaamiset sisältyvät siirtosaamisiin ja ne ovat luonteeltaan keskeneräisiä töitä. Taseen oikaisussa nämä osatuloutussaamiset käsitellään käyttöpääoman eränä tunnuslukulaskennassa ja maksuvalmiustarkastelussa. (Yritystutkimus ry 2017, 39-40).

Vastattavaa puolen omassa pääomassa ei korvata tilikauden voittoa tai tappiota nettotuloksella. Nettotulos pitää sisällään vain säännöllisen ja jatkuvan liiketoiminnan. Osakeyhtiössä oman pääoman muutoksista täytyy tehdä selvitys tilinpäätöksen liitetiedoissa. Osakeyhtiön pääoma jaetaan sidottuun ja vapaaseen pääomaan. Sidottuun pääomaan kuuluvat osakepääoma, arvonorotusraho, käyvän arvon rahasto, ylikurssirahasto sekä vararahasto. Muut rahastot ja nykyisen sekä edellisten tilikausien voitot ovat vapaata omaa pääomaa. (Yritystutkimus ry 2017, 41).

Pääomalainojen katsotaan pääsääntöisesti olevan vierasta pääomaa. Kirjanpitolain uudistuksen myötä, voidaan pääomalaina kuitenkin lukea omaksi pääomaksi aino-

astaan, jos laina on sijoitettu yhtiöön oman pääoman luonteisena. Liitetiedoista näkee maksamatta olevan koron ja se huomioidaan velkana, jos se on kooltaan ollenainen. (Salmi 2012, 103).

Pakolliset varaukset ovat pitkäaikaista korotonta vierasta pääomaa. Niihin liittyy tuleva maksuvelvollisuus. Pakollisiin varauksiin kuuluu taseesta erät eläkevaraukset, verovaraukset ja muut pakolliset varaukset. Toisin kuin pakolliset varaukset, pitkäaikaiset joukkolainat, eläkelainat ja lainat rahoituslaitoksilta ovat korollista vierasta pääomaa. Laskennalliseen verovelkaan kuuluu yhteisöverokannan mukainen osuus poistoerosta ja verotusperusteisista varauksista. Laskennallisen verovelan katsotaan olevan pitkäaikaista korotonta velkaa. (Salmi 2012, 104; Yritystutkimus ry 2017, 49).

Saadut ennakkomaksut tarkoittavat maksuja, joita yritys saa ennen suoritteiden luovuttamista. Ennakkomaksut voivat olla joko pitkä- tai lyhytaikaisia. Tapauksissa, joissa ennakkomaksut kohdistuvat keskeneräisiin töihin, ei niitä lueta tunnuslukuja laskettaessa veloiksi. Esimerkiksi vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukuja laskettaessa tämä huomioidaan. (Salmi 2012, 104; Yritystutkimus ry 2017, 48).

Muut pitkäaikaiset velat erä sisältää taseen ostovelat, rahoitusvekselit, muut velat ja siirtovelat. Kun lasketaan tunnuslukuja, oletetaan, että nämä velat ovat korollisia velkoja. Pitkäaikaisessa vieraassa pääomassa oleva osa, joka täytyy maksaa tilinpäätöspäivästä 12 kuukauden aikana, on lyhytaikaista vierasta pääomaa. (Salmi 2012, 104).

Muut korottomat lyhytaikaiset velat ryhmä koostuu virallisen taseen korottomat velat sekä siirtovelat eristä. Nämä sisältyvät taseessa muut velat –erään. Lisäksi muita korottomia velkoja ovat esimerkiksi ennakonpidätysvelat, tuloverojen jaksotukset ja arvonnisäverovelat. Siirtovelat koostuvat kirjanpitolain ohjeiden mukaan menojäämistä ja tuloennakoista. Näiden oletetaan olevan korottomia. Siirtovelkoihin kuuluu esimerkiksi erät kuten lomapalkkavelat, vakuutusmaksut, palkat, vuokrat, ja korot. Tilanteessa, jossa tulevan menon tarkkaa määrää tai ajankohtaa ei tiedetä,

merkitään se pakolliseksi varaukseksi. (Salmi 2012, 104; Yritystutkimus ry 2017, 51).

Taseen ulkopuoliset vastuut tarkoittavat niitä velvoitteita, takausvastuita ja liiketoiminnasta poikkeavia riskejä, joita ei näy taseessa velkoina. Tiedot näistä vastuista löytyvät liitetiedoista. Esimerkiksi rahoitusleasingsopimukset ja pääomalainalle kertyneet maksamattomat korot esitetään liitetiedoissa vastuina. Normaalista liiketoiminnasta poikkeaviin riskeihin lukeutuu mm. meneillä oleva oikeudenkäynti, korvausvaatimukset, ympäristönsuojelu tai jälkiverotuksen maksut. Analyyseissä eri riskien vaikutusta liiketoimintaan on harkittava tapauskohtaisesti. (Yritystutkimus ry 2017, 51).

Yleisesti taseen oikaisu on vaativampaa kuin tuloslaskelman. Syynä on taseeseen merkittävät tulevaisuudessa saatavat tulot ja tilinpäätöksen informaation puute oikaisun tekemiselle. Mikäli kyseessä on IFRS-tase, voidaan taseeseen merkitä varoiksi sellaisia aineettomia hyödykkeitä, joiden tulontuottokyvystä ei ole täyttä varmuutta. Se vaikeuttaa oikaisua vielä enemmän. IFRS-tilinpäätösnormisto kuitenkin pyrkii selvittämään taseen arvostusongelmia nykyistä selkeämmin, jotta tulkinnanvaraa ei jäisi niin paljoa. Vieras pääoma jaetaan kuitenkin korottomaan ja korolliseen arvionvaraisesti. Erottelua käytetään apuna monen tunnusluvun laskemiseen. (Salmi 2012, 105).

3.3 Tunnusluvut ja niiden tulkinta

Yrityksen tilinpäätöksestä voidaan laskea erilaisia tunnuslukuja, joiden tarkoituksena on tiivistää tilinpäätöksestä saatava tieto kyseiseen lukuun. Laskettujen tunnuslukujen avulla voidaan verrata erikokoisia yrityksiä keskenään, koska tunnusluvut ovat yleensä laskettu jonkinlaisena suhdelukuna. Tunnuslukuanalyysissä tarkoituksena on laskea oikaistuista tuloslaskelmasta, taseesta ja rahavirtalaskelmasta tunnuslukuja ja näiden avulla analysoida yrityksen taloudellista tilannetta. (Salmi 2012, 156-157). Yrityksen toiminnan jatkuvuuden ja menestymisen kannalta tärkeimmät tunnusluvut ovat kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnusluvut. (Tuomi-Sorjonen 2018, 224).

3.4 Kannattavuuden tunnusluvut

Kannattavuudella kuvataan yrityksen liiketoiminnan taloudellista tulosta. Se on perusedellytyksenä kannattavalle liiketoiminnalle. Kannattavuutta pystytään mittaamaan absoluuttisesti eli suhteellisesti. Yksinkertaisesti absoluuttista kannattavuutta mitataan voittona eli liiketoiminnan tuottojen ja kulujen erotuksena. Siinä kuvataan voiton suhdetta yritykseen sijoitettuun pääomaan nähden. (Yritystutkimus ry 2017, 63). Tässä tutkimuksessa käytettävät kannattavuuden tunnusluvut ovat sijoitetun pääoman tuotto prosentti ja käyttökate.

3.4.1 Sijoitetun pääoman tuotto prosentti

Sijoitetun pääoman tuotto prosentilla mitataan suhteellista kannattavuutta eli kuinka paljon tuottoa yritykseen sijoitetulle, korkoa tai muuta tuottoa vaativalle pääomalle on saatu. Eri yritysten kesken, tämän tunnusluvun vertailuvuutta voi heikentää se, ettei ole tarpeeksi tietoja vieraan pääoman jakamiseksi korolliseen ja korottomaan pääomaan. Kuitenkin tätä tunnuslukua pidetään tärkeimpänä tunnuslukuna kannattavuutta laskiessa. Sijoitetun pääoman tuotto prosentti lasketaan kaavalla:

$$\text{Sijoitetun pääoman tuotto} - \% = \frac{\text{Nettotulos} + \text{rahoituskulut} + \text{verot (12kk)}}{\text{Sijoitettu pääoma keskimäärin tilikaudella}} \times 100$$

Kaava 1. Sijoitetun pääoman tuotto prosentti (Yritystutkimus ry 2017, 67).

Mikäli tilikausi ei ole 12 kuukauden pituinen, muutetaan sekä voitto että rahoituskulut laskennallisesti vastaamaan 12 kuukauden tilikautta. Tuotto prosenttia arvioitaessa, hyvänä prosenttina pidetään 15 %:n tuottoa ja sen alle mentäessä tyydyttävänä pidetään 9 - 14,9 %:n tuottoa ja välttävänä 0 - 8,9 %:n tuottoa. (Kaisanlahti ym. 2017, 173-174; Yritystutkimus ry 2017, 67-68).

3.4.2 Käyttökate prosentti

Käyttökate kuvastaa liiketoiminnan tulosta ennen korkoja, veroja, poistoja ja arvonalentumista. Virallisessa tuloslaskelmassa ei käyttökate esitetä, vaan se saadaan oikaistusta tuloslaskelmasta, kun tulokseen lisätään poistot ja arvonalentumiset. Tällä tunnusluvulla voidaan tarkastella yksittäisen yrityksen kehitystä tai sitä

voidaan käyttää saman toimialan yritysten keskinäiseen vertailuun. Käyttökateprosentti lasketaan seuraavalla kaavalla:

$$\text{Käyttökate} - \% = \frac{\text{Käyttökate}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} \times 100$$

Kaava 2. Käyttökateprosentti (Yritystutkimus ry 2017, 64).

Käyttökateprosentin tavoitearvot vaihtelevat toimialoittain ja niihin vaikuttavat myös hyödykkeiden poistovaatimukset ja vieraan pääoman rahoituskulujen määrä. Tämän takia niille ei ole yleispätevää tavoitearvoa. (Tuomi-Sorjonen 2018, 227-228; Yritystutkimus ry 2017, 63-64).

3.5 Vakavaraisuuden tunnusluvut

Vakavaraisuus tarkoittaa yrityksen pitkän aikavälin maksuvalmiutta eli käytännössä yrityksen kykyä selviytyä omista veloistaan pitkällä aikavälillä. Yrityksen rahoitusrakennetta arvioitaessa tarkastellaan, kuinka paljon yrityksen rahoituksesta on omaa pääomaa ja kuinka paljon vierasta pääomaa. Mitä suurempi osuus on omaa pääomaa, sitä parempi yrityksen vakavaraisuus on. Yrityksen ollessa vakavarainen, se selviää paremmin taloudellisten kriisienkin yli. Vakavaraisuuden eri tunnusluvut lasketaan taseen pohjalta. (Tuomi-Sorjonen 2018, 231).

3.5.1 Omavaraisuusaste

Omavaraisuusasteella mitataan yrityksen vakavaraisuutta, kykyä sietää tappiota ja maksukykyä pitkän aikavälin sitoumuksiin. Se osoittaa, kuinka suuri osa rahoituksesta on hoidettu omalla pääomalla. Mitä suurempi omavaraisuusaste on, sitä vakavaraisempi yritys ja sitä vähemmän velkaa yrityksellä on. Tämä vaikuttaa myös korkokustannuksiin. Omavaraisuusaste lasketaan seuraavalla kaavalla:

$$\text{Omavaraisuusaste} = \frac{\text{Oikaistu oma pääoma}}{\text{Oikaistu taseen loppusumma} - \text{saadut ennakkomaksut}} \times 100$$

Kaava 3. Omavaraisuusaste (Yritystutkimus ry 2017, 69).

Kun on kyseessä henkilöyhtiö, on otettava huomioon, että omistajat ovat laajalti henkilökohtaisesti vastuussa yrityksen veloista ja toiminnasta, joten tasetietojen

pohjalta laskettu omavaraisuusaste ei ole tarpeeksi kattava. On myös otettava huomioon omistajien yksityiset varat ja velat. Omavaraisuusasteelle annettujen ohjeiden mukaan yli 40 % omavaraisuusaste on hyvä, 20 – 40 % aste tyydyttävä ja alle 20 % aste heikko. (Yritystutkimus ry 2017, 69-70).

3.5.2 Nettovelkaantumisasaste prosentti

Nettovelkaantumisasastetta eli gearinglukua käytetään paljon vakavaraisuuden tunnuslukuna varsinkin pörssiyhtiöissä. Se kuvaa yrityksen velkaantuneisuutta ja korollisen nettovelan ja oman pääoman suhdetta. Nettovelka tarkoittaa sitä velan määrää, joka jäisi jäljelle, jos yritys käyttäisi kaikki likvidit varansa velkojen maksuun. Nettovelkaantumisasaste prosentti eli net gearing - % lasketaan seuraavalla kaavalla:

$$\text{Net gearing} - \% = \frac{\text{Korollinen vieras pääoma} - \text{rahat ja rahoitusasrvo paperit}}{\text{oikaistu oma pääoma}} \times 100$$

Kaava 4. Nettovelkaantumisasaste prosentti (Yritystutkimus ry 2017, 71).

Mikäli luku on tasan 100 %, niin yrityksen oma pääoma ja korollinen nettovelka on tasan. Mitä korkeampi arvo on, sitä enemmän yrityksellä on nettovelkaa. Erinomaisena nettovelkaantumisasaste prosenttina pidetään alle 10, ja hyvänä 10-60. (Tuomi-Sorjonen 2018, 232; Yritystutkimus ry 2017, 71).

3.6 Maksuvalmiuden tunnusluvut

Maksuvalmius tarkoittaa yrityksen kykyä hoitaa maksunsa ajallaan. Yrityksen hyödyntäessä kassa-alennukset on maksuvalmiuskin yleensä hyvä. Myöhästyneet maksut ja kalliit lisärahoitukset taas kertovat maksukyvyn heikkoudesta. Yleisimpiä maksuvalmiuden tunnuslukuja ovat quick ratio ja current ratio. (Kaisanlahti ym. 2017, 182-183).

3.6.1 Quick ratio

Quick ration laskemalla saadaan selville yrityksen mahdollisuus selvittää lyhytaikaisista veloista pelkällä rahoitusomaisuudellaan. Quick ratio lasketaan kaavalla:

$$\text{Quick ratio} = \frac{\text{Rahoitusomaisuus} - \text{osatuloutuksen saamiset}}{\text{lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{lyhytaikaiset saadut ennakot}}$$

Kaava 5. Quick ratio (Yritystutkimus ry 2017, 74).

Yleisten ohjearvojen mukaan quick ration ollessa yli yhden, yritys kykenee maksamaan velkansa rahoitusomaisuudellaan. Alemmas mentäessä yrityksen maksukyky heikkenee, tyydyttävänä arvona pidetään 0,5 – 1 ja heikkona alle 0,5 arvoa. (Kaisanlahti ym. 2017, 187-188).

3.6.2 Current ratio

Current ratio eroaa quick ratiosta niin, että siinä ajatellaan, että myös vaihto-omaisuus voitaisiin realisoida lyhytaikaisista velvoitteista selviämiseksi. Tarkastelujakso on myös jonkin verran pidempi. Current ratio lasketaan kaavalla:

$$\text{Current ratio} = \frac{\text{Vaihto} - \text{omaisuus} + \text{rahoitusomaisuus}}{\text{lyhytaikainen vieras pääoma}}$$

Kaava 6. Current ratio (Yritystutkimus ry 2017, 75).

Current ration ohjearvoissa yli kahden arvoa pidetään hyvänä eli silloin maksukyky on hyvä. Tyydyttävänä arvona on 1–2 ja alle 1 arvo tarkoittaa jo heikkoa maksukykyvalmiutta. Quick ja current ratio molemmat ovat staattisia tunnuslukuja eli ne mittaavat vain tilinpäätöshetken tilannetta. Maksuvalmius kuitenkin voi vaihdella tilikauden aikana hyvinkin paljon. Molempia tunnuslukuja pystyy myös vertailemaan toimialojenkin kesken. (Kaisanlahti ym. 2017, 187-188; Yritystutkimus ry 2017, 75).

3.7 Tilinpäätösanalyysin ongelmia

Tilinpäätösanalyysissä käytettäviä tunnuslukuja on valtaisa määrä, joten on tärkeää osata poimia oleelliset ja tärkeimmät tunnusluvut. Tunnuslukuja valittaessa, on kiinnitettävä huomiota muutamaan oleelliseen asiaan. Tunnusluvun on oltava validi, eli tunnusluvun täytyy mitata kyseistä mitattavaa asiaa. Kaikkia liiketoimintoja ei myöskään ole hyvä mitata samoilla tunnusluvuilla, riippuen minkälaista liiketoimintaa yritys harjoittaa. Tunnusluvun on myös oltava luotettava, eli se ei saa olla

riippuvainen esimerkiksi mitaajasta. Tilinpäätöksestä löytyy paljon harkinnanvaraisuutta, joten eri tekijät voivat saada eri tuloksia, vaikka he käyttäisivät samoja tilinpäätöstietoja. Vielä enemmän ero korostuu, kun käytetään ennusteita eli arvioidaan tulevaa liiketoimintaa. Tärkeää on myös ymmärtää käytettävät laskukaavat. Mikäli analyysin tekijä vain syöttää lukuja kaavoihin tai valmiiseen analyysiohjelmaan, tulosten analysointi on usein huteralla pohjalla. (Salmi 2012, 91-92).

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa käydään läpi tutkimuksessa mukana olevat yritykset sekä selitetään tutkimuksen taustatietoja.

4.1 Kohdeorganisaatioiden esittely

Tutkimukseen valittiin mukaan viisi liikevaihdoltaan saman kokoluokan tilitoimistoa. Nämä tilitoimistot tarjoavat kaikki moderneja tilitoimiston palveluita. Tutkimuksessa mukana olevilla yrityksillä on erilaisia kasvustrategioita, joiden mahdollisia vaikutuksia tunnuslukuihin tarkastellaan lisää tutkimuksen johtopäätöksissä.

4.1.1 Oy Wasa Tilit Ab

Oy Wasa Tilit Ab on perustettu vuonna 2001. Yritys syntyi kolmen tilitoimiston yhdistymisestä; Pohjanmaan Yrityspalvelu Oy, Vaasan Laskentapalvelu Oy ja Oy Tilitoimisto Rapport. Oy Wasa Tilit Ab on Taloushallintoliiton auktorisoima tilitoimisto. Konsernissa työskentelee 29 henkilöä. Yritys tarjoaa taloushallinnon asiantuntijapalveluita ja konsultointia sekä palkkalaskentaa, kirjanpitoa ja verokonsultointia. Yrityksen toimipiste sijaitsee Vaasassa ja yritys tarjoaa palveluitaan myös ruotsin ja englannin kielellä. Oy Wasa Tilit Ab:n liikevaihto on kasvanut tasaisesti vuodesta 2015 lähtien ja vuonna 2018 se oli 1,69 miljoonaa euroa. (Wasatilit 2019).

4.1.2 LawTax Oy

Lawtax Oy on vuonna 2009 perustettu Taloushallintoliiton auktorisoima tilitoimisto. Lawtax Oy:n tarjoamat palvelut ovat kirjanpito, palkkahallinto, verosuunnittelu ja erilaiset yritysjärjestelyt, kuten yrityksen perustamiset ja yhtiömuutokset. Lawtax Oy konsernissa työskentelee 45 henkilöä. Toimipisteet sijaitsevat Seinäjoella ja Jalasjärvellä. Lawtax Oy:n kasvustrategia perustuu muiden pienempien tilitoimistojen ostamiseen ja vuodesta 2013 lähtien se on hankkinut useita pienempiä tilitoimistoja, kuten MV-Tilipalvelut Oy:n ja A. Rajala Oy:n. Vuoden 2018 liikevaihto yrityksellä oli 1,23 miljoonaa euroa. (Lawtax 2019).

4.1.3 Mediatili Oy

Mediatili Oy on vuonna 1988 perustettu täyden palvelun tilitoimisto. Mediatili Oy tarjoaa räätälöityjä kirjanpitolopakeetteja erikokoisille yrityksille. Paketit pitävät sisälleen kirjanpitoa, verosuunnittelua, yritysjärjestelyjä, taloussuunnittelua ja analyyssejä. Toimipisteet sijaitsevat Suomessa Kokkolassa, Savonlinnassa, Saarijärvellä ja Kyyjärvellä, mutta yrityksellä on paikkariippumaton palvelumalli, joten asiakkaita heillä on ympäri Suomen. Mediatili Oy mainostaa itseään modernina paperittomana tilitoimistona, ja he tarjoavat asiakasyrityksille esimerkiksi älypuhelimella käytettävän kuittisovelluksen. Mediatili Oy:n liikevaihto on kasvanut tasaisesti jo useamman vuoden aikana ja vuonna 2018 se oli 1,97 miljoonaa euroa. Kasvua liikevaihtoon tuli edelliseen tilikauteen verrattuna 15,9 prosenttia. Liikevoitto nousi myös vuodesta 2017 7,5 prosenttia. (Mediatili 2019; Asiakastieto 2019 a).

4.1.4 Pohjanmaan Ekonomitoimisto Oy

Pohjanmaan Ekonomitoimisto Oy on nimensä mukaisesti lähinnä Pohjanmaan alueella toimiva tilitoimisto. Yritys on perustettu 1993 ja sillä on tutkimuksen teon aikana neljä toimipistettä. Toimipisteet sijaitsevat Seinäjoella, Kurikassa, Lapualla ja Alavudella. Yritys tarjoaa kattavasti eri taloushallinnon palveluita; kirjanpitoa, palkanlaskentaa, veroneuvontaa ja talouspäällikön palveluita. Liikevaihto yrityksellä oli vuonna 2018 3,4 miljoonaa euroa, joka on tässä tutkimuksessa mukana olevista yrityksistä reilusti korkein liikevaihto. Pohjanmaan Ekonomitoimisto on kasvanut hyvin nousujohteisesti ja varsinkin viime vuosina, liikevaihdon ja -tuloksen nousu on ollut huomattavaa. Yrityksen kasvustrategia on orgaanisen kasvun lisäksi, työpaikan houkuttelevuuden ja työviihtyvyyden lisääminen. Yritys mainostaa sivuillaan, että resurssien käyttäminen työhyvinvointiin ja yleisesti tyytyväisiin työntekijöihin, näkyy myös tuloksessa ja yrityksen kasvussa. (Ekonomitoimisto 2019).

4.1.5 A-Tili Oy

A-Tili Oy on pitkään toiminut tilitoimisto Pirkanmaan alueella. Yritys on perustettu 1979 ja yrityksen kahdessa eri toimipisteessä työskentelee yhteensä yli 20 työntekijää. Yritys tarjoaa useita eri taloushallinnon palveluita asiakasyrityksilleen, kuten kirjanpidon palveluita, palkanlaskentaa, yrityskonsultointia ja asiantuntijapalveluita. Yrityksen liiketoiminnassa on ollut välillä ailahtelua, esimerkiksi vuoden 2015 aikana yrityksen nettovelan määrä nousi melkein 100 prosenttiin. Kuitenkin henkilökunnan määrän yritys on pystynyt melkein tuplaamaan tutkimuksen tarkastelujakson aikana. Liikevaihtoluokaltaan yritys on ollut jo pitempään hieman yli miljoonassa, vuonna 2018 liikevaihto oli 1,5 miljoonaa euroa. A-Tili Oy on kasvuhakuinen tilitoimisto ja yritys hakee kasvua lisääntyvän myynnin kautta ja sähköisen taloushallintopalveluiden tarjoamisella.

4.2 Tutkimusmenetelmän valinta

Tutkimus toteutettiin laadullisella eli kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä. Tutkimuksessa mukana olevat viisi tilitoimistoa valittiin harkinnanvaraisesti mukaan. Valintaan vaikuttivat mm. tilitoimistojen kokoluokka, yritysten tarjoamat palvelut ja niiden erilaiset kasvustrategiat. Työssä analysoitiin oikaistujen tilinpäätöstietojen pohjalta yritysten kannattavuutta, maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta.

Tilinpäätösanalyysi pohjautuu tiedoiltaan viralliseen tilinpäätökseen, liitteisiin ja muihin käytettävissä olevaan tietoon. Kuitenkin, että analyysistä saa tarkoituksenmukaisen ja mahdollisimman kuvaavan, on syytä tehdä tilinpäätöksen oikaisu. Oikaisun avulla saadaan analyysi palvelemaan paremmin tekijän tarkoitusta. (Yritystutkimus ry 2017, 7).

Tilinpäätöksen analysoinnin pääasiallinen tavoite on yleensä luoda kuva yrityksen nykyisestä taloudellisesta tilanteesta sekä tulevaisuuden kehityksestä ja kehitysmahdollisuuksista. Mitä enemmän tietoa on saatavilla yrityksestä tilinpäätöstietojen lisäksi, sitä kattavampi kuva saadaan yrityksen tilanteesta. (Kaisanlahti, Leppiniemi & Leppiniemi 2017, 21).

Aineisto tähän tutkimukseen saatiin Voitto+ -CD levyltä, josta pystyi hakemaan tilinpäätöstietoja yrityksistä viiden vuoden ajalta. Voitto+ -CD levyn tiedot ovat Suomen Asiakastieto Oy:n keräämiä tilinpäätöstietoja.

Oikaistujen tietojen pohjalta laskettiin eri tunnuslukuja ja analysoitiin yrityksiä. Muuta aineiston keruuta ei tarvinnut tehdä. Tutkimuksen teoriaosuuden lähteet ovat aiheen kirjallisuutta, e-kirjoja sekä erilaisia verkkolähteitä, kuten yritysten kotisivut.

Tutkimuksen luotettavuus on tekijän mielestä kohtalaisen hyvällä tasolla. Käytettävissä oleva aineisto on luotettava, koska tilinpäätöstiedot ovat tarkastettuja julkisia asiakirjoja, joten aineiston keruussa ainakin virhemarginaali on todella pieni. Tulosten luotettavuuteen vaikuttavat kuitenkin myös itse tilinpäätöksen pohjalta lasketut tunnusluvut ja niiden analysointi. Tunnusluvut lasketaan suhteellisen yksinkertaisilla kaavoilla, mutta niiden analysoinnissa voi esiintyä usein tulkinnallisia eroavaisuuksia tekijöiden välillä.

5 TUTKIMUSTULOKSET

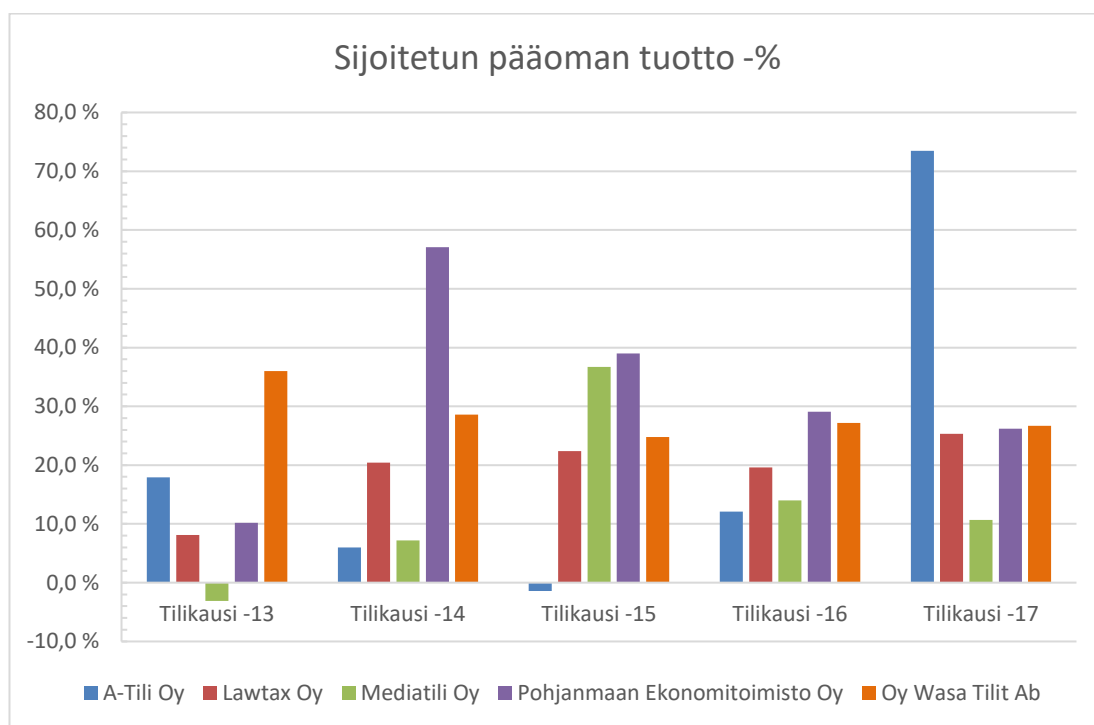
Tässä kappaleessa käydään läpi oikaistujen tilinpäätöstietojen pohjalta kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnuslukuja. Tunnusluvut käydään läpi yksi kerrallaan ja samalla niitä analysoidaan kohdeyritysten välillä.

5.1 Kannattavuuden tunnusluvut

Tutkimuksessa käytettyjä kannattavuuden tunnuslukuja olivat sijoitetun pääoman tuotto prosentti ja käyttökate.

Kuviossa 1 on esitetty kohdeyritysten sijoitetun pääoman tuotto prosentit tarkasteluvuosina eli viiden vuoden ajalta.

Kuvio 1. Sijoitetun pääoman tuotto -%

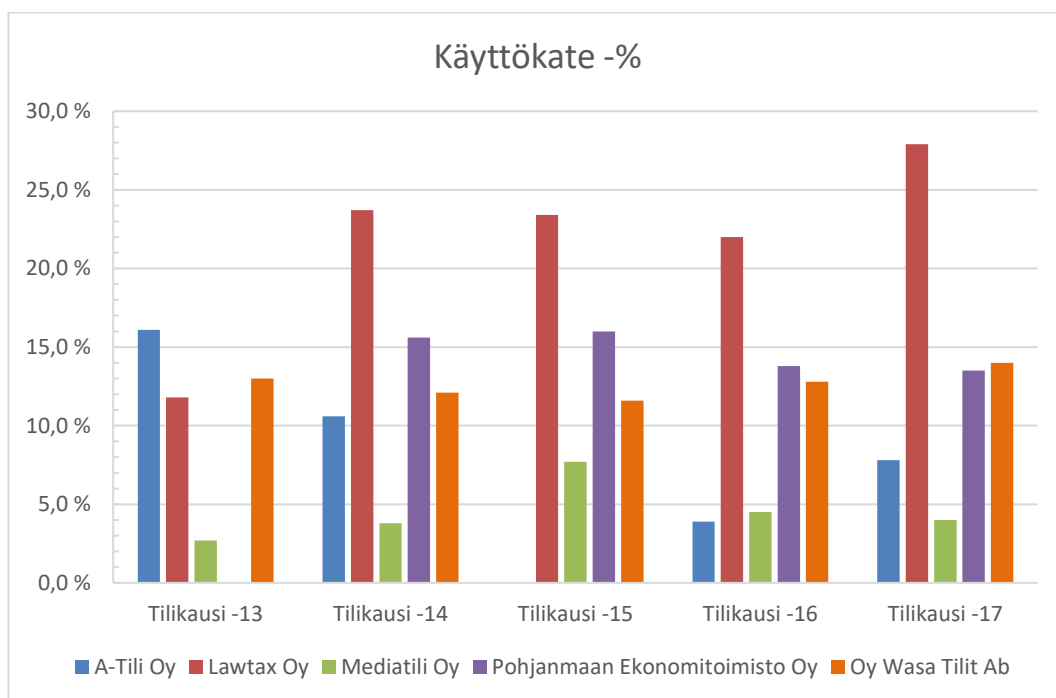
Sijoitetun pääoman tuotto prosenttia pidetään tärkeimpänä tunnuslukuna, kun mitataan yrityksen kannattavuutta. Kuvioista 1 huomaa, että kyseiset tilitoimistot ovat pystyneet melkein kaikki kasvattamaan tarkastelujakson aikana omaa tuotto prosenttiaan. Ainoa poikkeus on Oy Wasa Tilit Ab, jonka vuoden 2013 luku oli jo

reilusti yli hyvänä pidetyn arvon mikä on 15 %. Tämän jälkeen tunnusluku on pysynyt silti joka vuosi yli 20 % tasolla eli kannattavuuden näkökulmasta yritykseen sijoitettu pääoma on saanut hyvää tuottoa.

Suurin muutos on selvästi A-Tili Oy:n tunnusluvussa, joka kävi jopa negatiivisena 2015 tilikautena. Se tarkoittaa siis, että yritykseen sijoitettu pääoma on menettänyt arvoaan. Vuonna 2015 A-Tili Oy:n liiketoiminta hidastui ja tämän myötä myös sen vuoden liike-tulos oli tappiollinen ja yritykselle kertyi valtavasti nettovelkaa. Kuitenkin jo seuraavana tilikautena näkyy selvä nousu ja 2017 tunnusluku on noussut 73,5 prosenttiin. Heikkona tilikautena 2015 A-Tili Oy myös likvidoi suurimman osan yrityksen koneista ja kalustostaan saadakseen yrityksen kassaan käteisvaraa. Kaluston määrä väheni 30 000 eurosta alle viiteen tuhanteen kyseisen tilikauden aikana.

Lawtax Oy:n ja Pohjanmaan Ekonomitoimisto Oy:n tunnusluvut ovat pysyneet taiseesti yli hyvänä pidetyn 15 prosentin rajaa, lukuun ottamatta tilikautta 2013. Myös Oy Wasa Tilit Ab:lla on tunnusluvun arvo pysynyt jatkuvasti yli hyvällä tasolla, matalimmillaankin arvo on jopa 24,8 prosenttia.

Käyttökateprosentilla voidaan tarkastella yksittäisten yritysten toiminnan tulosta ennen poistoja, veroja ja rahoituseriä, minkä takia sitä voidaan myös käyttää saman toimialan yritysten keskinäiseen vertailuun. (Tuomi-Sorjonen 2018, 227-228). Käyttökateprosentin vertailuvuutta voi heikentää myös se, että yritykset joko omistavat tai vuokraavat tuotantovälineitään. Koska kyse on nyt tilitoimistoista, tuotantovälineitä ei juurikaan ole tai ne ovat hyvin pienessä osassa liiketoimintaa ja vaikutus tuloksiin on todella pieni.

Kuvio 2. Käyttökate -%

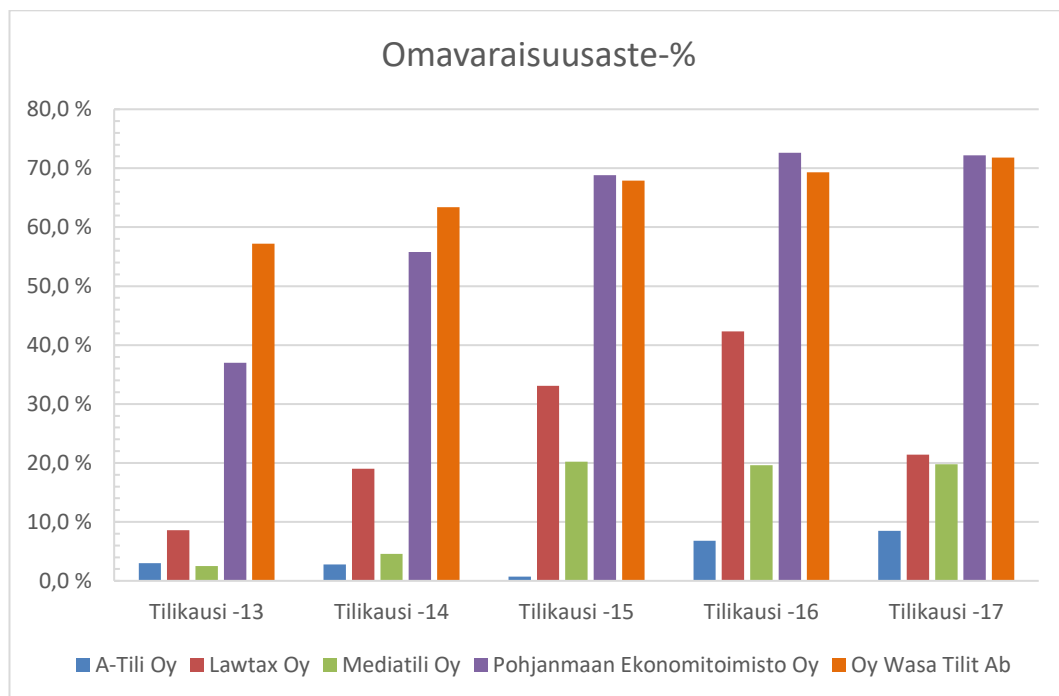
Kuten kuvio 2 näkee, Lawtax Oy:n käyttökateprosentti on selvästi muita kohdeyrityksiä suurempi, lukuun ottamatta 1. vertailuvuotta. Yrityksen liiketoiminnan tulos on siis hyvällä tasolla ja yritykselle jää hyvin katetta liikevaihdosta. Tämä kertoo yrityksen hyvästä kulurakenteesta ja myös toiminnan kannattavuudesta. Hyvin pieni tai jopa negatiivinen käyttökateprosentti kertoo, että yrityksen liiketoiminta ei ole hirveän kannattavaa. Kohdeyrityksistä Mediatili Oy on esimerkiksi tällainen. Mediatili Oy:n tunnusluku on muihin vertailtaviin yrityksiin nähden matala ja se pysyy keskimäärin neljän prosentin tuntumassa. Yrityksen tilinpäätöstiedoista huomaa, että yrityksen muuttuvat kulut ovat korkeat, mikä vaikuttaa negatiivisesti käyttökatteeseen. A-Tili Oy:n tunnuslukua katsoessa, huomaa myös suuria vaihte-luita vuosien välillä. Tunnusluku laskee tilikauden 2014 jälkeen alle viiteen prosenttiin, joka kuvastaa hyvin yrityksen muitakin liiketoiminnallisia ongelmia kyseisinä vuosina. 2015 yritys velkaantui todella pahasti ja liiketoiminta hidastui myös. Pohjanmaan Ekonomitoimisto Oy:n ja Oy Wasa Tilit Ab:n käyttökateprosentti on pysynyt vakaasti yli 10 prosentin tarkasteluvuosien aikana.

Yritysten kasvustrategialla on vaikutusta myös kannattavuuden tunnuslukuihin. Organisaation kasvu eli kasvu myynnin kautta vaikuttaa yrityksen liikevaihtoon ja tulokseen, mikä näkyy kannattavuuden tunnusluvuissa. Myynnistä aiheutuvia kuluja, kuten esimerkiksi uusien ohjelmistojen käyttöönottokulut näkyvät nettotuloksessa alentavasti. Tutkimuksen kohdeyrityksistä Lawtax Oy:n kasvustrategia on myynnin kasvattamisen lisäksi myös saman alan toimijoiden ostaminen. Ostamalla pienempiä saman alan yrityksiä, nousee yrityksen liikevaihto ja se mahdollistaa myös paremman nettotuloksen. Tällaisesta liiketoiminnan ostamisesta aiheutuvat kulut eivät kuitenkaan näy tuloslaskelmassa vaan taseessa ja tämä mahdollistaa yrityksille paremman nettotuloksen. Tämä näkyy käytännössä myös kuviossa 2, josta huomaa, että LawTax Oy:n käyttökatteprosentti on muita kohdeyrityksiä korkeammalla.

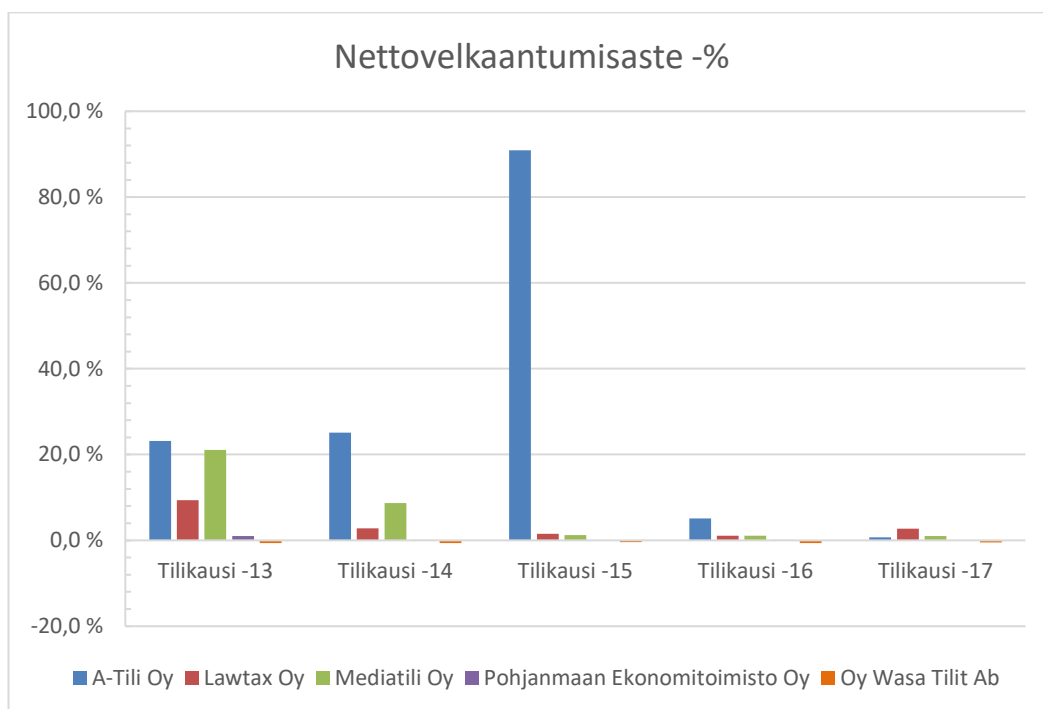
5.2 Vakavaraisuuden tunnusluvut

Vakavaraisuuden tunnusluvuilla voidaan mitata yrityksen pitkän aikavälin maksuvalmiutta ja kykyä selviytyä omista veloistaan. Yrityksen vakavaraisuus on hyvällä sitä parempi, mitä enemmän yrityksellä on omaa pääomaa. (Tuomi-Sorjonen 2018, 231).

Omavaraisuusaste on yksi vakavaraisuuden tunnusluvuista ja se kertoo kuinka paljon yrityksen rahoituksesta on omaa pääomaa. Kun yrityksellä on vain vähän velkaa, tappionsietokykykin on parempi.

Kuvio 3. Omavaraisuusaste -%

Kuviosta 2 selviää, että Pohjanmaan Ekonomitoimistolla ja Oy Wasa Tilit Ab:lla on kohdeyrityksistä selvästi parhaimmat omavaraisuusasteet. Vuodesta 2014 eteenpäin tunnusluvun arvo on pysynyt molemmilla yli 50 % mitä pidetään hyvänä arvona. Tyydyttävään arvoon eli 20 – 40 % väliin ei muista kohdeyrityksistä pääse kuin Lawtax Oy ja sekin vain kahdella tilikaudella. Loput yritykset jäävät alle 20 % eli heikkona pidettävään arvoon. Tämä kertoo siitä, että vain kahden yrityksen vakavaraisuus on hyvällä tasolla ja niiden tappionsietokyky on korkealla. Ulkopuolisille sidosryhmille, kuten sijoittajille, vakavaraisuuden tunnusluvut ovat tärkeitä tunnuslukuja. Pohjanmaan Ekonomitoimistoa ja Oy Wasa Tilit Ab:ta voidaan pitää hyvin vakaana ja maksukykyisenä yrityksenä, koska niiden pääomarakenne koostuu suurimmalta osin omasta pääomasta. Tällöin yrityksessä oleva velkapääoma on pienessä osassa.

Kuvio 4. Nettovelkaantumisaste -%

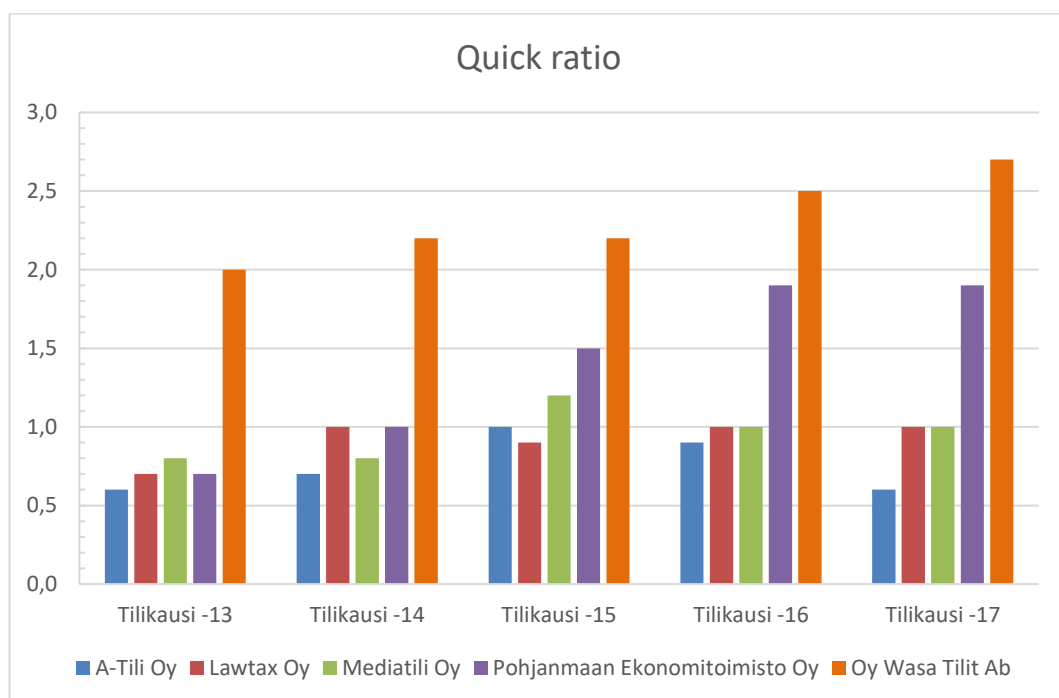
Erinomaisena nettovelkaantumisasteena pidetään alle 10 % ja melkein kaikki tilitoimistot jäävät tasaisesti sen alle. Se tarkoittaa, että yritysten pääoma koostuu suurimmilta osin omasta pääomasta ja korollista nettovelkaa on vain pieni osa pääomasta. Yrityksen vakavaraisuus on tällöin hyvällä pohjalla. Tilikausina 2013 ja 2014 A-Tili Oy:n, Lawtax Oy:n ja Mediatili Oy:n nettovelkaantumisaste on 10 ja 25 prosentin välillä, mikä on silti selvästi hyvällä tasolla. Ainoa merkittävä poikkeus tunnusluvussa on tilikauden 2015 aikana tapahtunut A-Tili Oy:n velkaantumisasteen korkea nousu jopa 90,9 prosenttiin. Nousua viime tilikauteen oli jopa 65,8 prosenttiyksikköä ja se johtuu yrityksen liiketoiminnan haasteista kyseisen tilikauden aikana. Kuten muistakin tunnusluvuista on huomattu, yrityksellä oli useita liiketoiminnallisia ongelmia vuoden aikana, joten yrityksen oli otettava lisää nettovelkaa liiketoiminnan ylläpitämiseksi. Kuitenkin jo seuraavana tilikautena nettovelan määrä on laskenut huomattavasti ja nettovelkaantumisaste on jo erinomaisella tasolla. Yhteenvedona voidaan sanoa, että vertailtavilla tilitoimistoilla on hyvin pieni määrä pääomasta korollista nettovelkaa ja niiden vakavaraisuus on erinomaisella tasolla.

5.3 Maksuvalmiuden tunnusluvut

Maksuvalmiuden tunnusluvut kertovat yrityksen kyvystä hoitaa maksut ajallaan. Maksuvalmius on huono, jos yrityksen maksut ovat jatkuvasti myöhässä ja yritys tarvitsee lisärahoitusta maksujensa hoitamiseen. (Kaisanlahti ym. 2017, 182-183). Tutkimuksessa tilitoimistojen maksuvalmiutta analysoidaan kahden tunnusluvun avulla. Huomoitavaa on kuitenkin, että molemmat tunnusluvut mittaavat vain tilinpäätöshetken tilannetta, maksukyky voi kuitenkin vaihdella tilikauden aikana hyvinkin paljon.

Quick ration avulla selviää yrityksen maksukyky lyhytaikaisten velkojen maksuun pelkällä rahoitusomaisuudellaan. (Kaisanlahti ym. 2017, 182-183).

Kuvio 5. Quick ratio

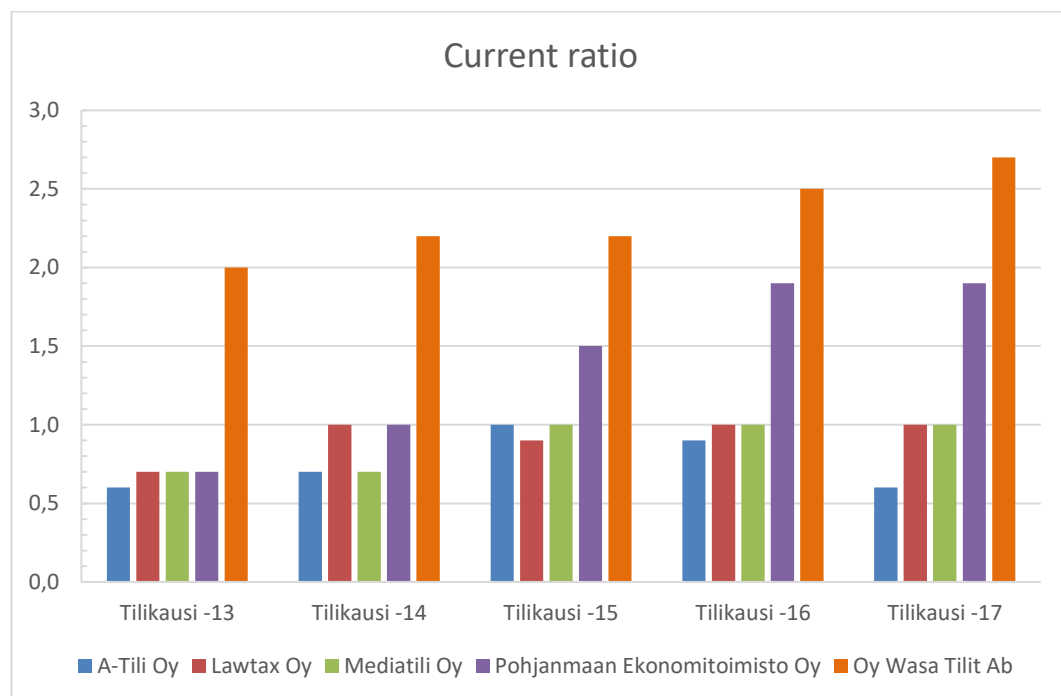
Hyvänä pidettyyn quick ration arvoon, eli yli yhden arvoon, pääsee vertailtavista yrityksistä jokaisena tilikautena vain Oy Wasa Tilit Ab. Tunnusluvun arvo on sillä tasaisesti jopa yli kahden. Oy Wasa Tilit Ab:n maksuvalmius on siis todella hyvällä tasolla ja se selviää lyhytaikaisista veloista ilman ulkopuolisen rahoituksen tarvetta. Syynä tähän ovat suuret lyhytaikaiset saamiset taseessa, mikä nostaa tunnusluvun

arvoa. Muilla kohdeyrityksillä tunnusluvun arvo on tasaisesti 0,5 – 1,2 välillä. Ohjearvon mukaan tätä pidetään tyydyttävänä arvona. Näillä yrityksillä on taseessa vähemmän lyhytaikaisia saamisia kuin Oy Wasa Tilit Ab:lla, mikä vaikuttaa tunnusluvun arvoon huomattavasti. Pohjanmaan Ekonomitoimisto Oy:n quick ratio kasvaa tasaisesti ja tilikautena 2017 se on jo 1,9 eli erinomaisella tasolla. Tähän tasaiseen kasvuun vaikuttaa lyhytaikaisen vieraan pääoman tasainen lasku ja samalla lyhytaikaisten saamisten lisääntyvä määrä.

Tilitoimistoilla ei sitoudu paljoa pääomaa varastoihin, kuten esimerkiksi kaupan alan yrityksillä, joten maksuvalmiuden tunnusluvut antavat suhteellisen tarkan kuvan yritysten maksuvalmiudesta. Mikäli yrityksen tulorahoitus on kuitenkin runsas ja vakaa, tulee yritys toimeen hyvin pienemmälläkin rahoituskurilla.

Current ratio on toinen maksuvalmiutta mittaava tunnusluku. Se eroaa quick ratiosta niin, että siinä huomioidaan myös vaihto-omaisuus lyhytaikaisten velvoitteiden takaisinmaksussa. (Kaisanlahti ym. 2017, 187-188).

Kuvio 6. Current ratio

Kuviosta 6 huomaa, että current ration arvot eivät juuri eroa quick ration arvoista. Current ratiassa tarkastelunäkökulma on kuitenkin hieman pitempi kuin quick ratiassa, koska tähän tunnuslukuun otetaan huomioon myös yrityksen vaihto-omaisuus. Tämän myötä huomataan, että tunnusluvun arvot ovat hieman korkeammat kuin quick ratiassa, eli vaihto-omaisuuden huomioon ottaminen nostaa tunnusluvun arvoa. Molemmat maksuvalmiuden tunnusluvut kuitenkin kertovat tilanteen vain tilinpäätöshetkellä, mikä on syytä ottaa huomioon.

Current ration ohjearvot ovat hieman erilaiset kuin quick ratiassa, eli vasta yli kahden arvoa pidetään hyvänä ja tyydyttävänä arvona pidetään 1-2 arvoa. Hyvänä pidettyyn arvoon yltää vain Oy Wasa Tilit Ab ja tyydyttävään arvoon pääsee vain Pohjanmaan Ekonomitoimisto Oy, mutta sekin vain tilikauden 2015 aikana ja sen jälkeen. Tässäkin tunnusluvussa huomaa selkeästi Pohjanmaan Ekonomitoimisto Oy:n nousujohteisen kasvun ja kuinka joka tilikausi se on pystynyt kasvattamaan liiketoimintaansa.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä kappaleessa käydään läpi tutkimuksesta saatuja tuloksia ja perehdytään niihin vielä tarkemmin. Analysoidaan myös, miten tutkimuksessa mukana olleiden tilitoimistojen erilaiset kasvustrategiat vaikuttavat yritysten taloudelliseen kehitykseen.

Tämän tutkimuksen oli tarkoitus vastata seuraaviin kysymyksiin:

- Miten kilpailevat ja kasvavat saman kokoluokan tilitoimistot pärjäävät toisilleen tunnuslukujen vertailussa?
- Miten tilitoimistojen erilaiset kasvustrategiat vaikuttavat yrityksen kehitykseen ja tunnuslukuihin?

6.1 Taloudellisen tilanteen vertailu

Tutkimuksessa käytettyjä tunnuslukuja vertaillen huomaa, että Lawtax Oy, Pohjanmaan Ekonomitoimisto Oy ja Oy Wasa Tilit Ab pärjäsivät vertailussa parhaiten. Näiden kolmen yrityksen tunnusluvut olivat melkein poikkeuksetta erinomaisena tai hyvänä pidetyllä tasolla. Sen sijaan A-Tili Oy ja Mediatili Oy saivat jatkuvasti heikompia arvoja tunnusluvuille. Näiden kahden yrityksen taloudellinen tilanne ei ole siis yhtä vakaa ja omavarainen kuin muilla tutkimuksen yrityksillä.

Kannattavuuden tunnusluvuissa nousi esille A-Tili Oy:n suuri vaihtelu varsinkin sijoitetun pääoman tuotto prosentissa. Tunnusluvun arvo laski tilikautena 2015 jopa negatiiviseen arvoon, mutta jo vuonna 2017 se nousi selvästi suurimmaksi tuotto prosentiksi 73,5 prosenttiin. Muilla tilitoimistoilla tunnusluvun kehitys oli paljon tasaisempaa. Toisen tutkimuksessa käytetyn kannattavuuden tunnusluvun eli käyttökateprosentin muutokset olivat maltillisempia. Lawtax Oy erottuu joukosta korkealla tunnusluvun arvolla. Syynä korkeaan käyttökateprosenttiin on yrityksen toimivan kulurakenteen lisäksi se, että Lawtax Oy:n kasvustrategia on ostaa muita alan toimijoita, mikä nostaa yrityksen liikevaihtoa ja samalla mahdollistaa paremman nettotuloksen.

Vakavaraisuuden tunnusluvuissa oli suuria eroja tilitoimistojen välillä. Parhaimmat arvot saivat selvästi Pohjanmaan Ekonomitoimisto Oy ja Oy Wasa Tilit Ab, joiden

omavaraisuusaste oli reilusti yli hyvänä pidetyn arvon 40 %:n arvon. Yrityksien rahoitus on siis hoidettu suurimmaksi osin omalla pääomalla, jolloin velkaa on myös vähän. Lawtax Oy:n omavaraisuusaste nousi vertailuvuosina tasaisesti ja se nousi myös hyvänä pidettyyn tasoon vuonna 2016.

Heikoimmat arvot omavaraisuusasteelle saivat A-Tili Oy ja Mediatili Oy, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että yrityksillä on paljon vierasta pääomaa sidottu yrityksen rahoitukseen. Tappionsietokykykin on tällöin matalalla eli yritysten taloudellinen tilanne ei ole hirveän vakavarainen. A-Tili Oy:n omavaraisuusaste on tutkimusvuosien aikana vain muutamia prosentteja eli yritys on todella velkaantunut. Tämä näkyy myös toisessa vakavaraisuuden tunnusluvussa eli nettovelkaantumisprosentissa, jonka arvo käy A-Tili Oy:llä tilikautena 2015 yli 90 prosentissa. A-Tili Oy:llä on siis melkein yhtä paljon nettovelkaa kuin omaa pääomaa, mikä kuvastaa erittäin huonoa vakavaraisuutta. Muilla tilitoimistoilla tämä tunnusluku oli tarkasteluvuosina todella matala, eli korollista nettovelkaa ei pääomassa juurikaan ole.

Maksuvalmiuden tunnuslukuina käytettiin quick ratiota ja current ratiota. Näiden kahden tunnusluvun välillä erot olivat vain muutamia kymmenyksiä eli current ratiossa huomioon otettu vaihto-omaisuus ei tehnyt suurta muutosta. Tilitoimistojen vaihto-omaisuus on yleensä ottaenkin pienessä osassa, sillä vaihto-omaisuus koostuu suurimmaksi osin yrityksen varastosta ja siellä olevien hyödykkeiden arvosta. Tilitoimistot tarjoavat suurimmaksi osin palveluita, joten varaston arvo usein jää hyvin pieneksi.

Maksuvalmiuden tunnusluvuissa parhaimmat arvot saivat taas Oy Wasa Tilit Ab ja Pohjanmaan Ekonomitoimisto Oy. Nämä yritykset pääsivät reilusti yli hyvänä pidetyn yhden arvoon eli ne pystyvät vaivatta selviytymään yrityksen lyhytaikaisista veloista omalla rahoitusomaisuudellaan. Muilla tilitoimistoilla quick ratio on tasaisesti 0,5 – 1 välillä eli tyydyttävällä tasolla.

Current ratiossa ohjearvon mukaan vasta yli kahden arvo on hyvällä tasolla ja siihen yltää vain Oy Wasa Tilit Ab. Muuten arvot ovat tilitoimistoilla lähes samat kuin quick ratiossa. On kuitenkin otettava huomioon, että tilitoimistoalalla vaihto-omai-

suuden arvo on hyvin pieni, joten se ei nosta tunnusluvun arvoa juuri yhtään. Current ratio ei siis ole palvelualalla paras tunnusluku yritysten maksuvalmiuden mittaamiseen. Tässä tutkimuksessa kannattaa siis kiinnittää enemmän huomiota, maksuvalmiutta tarkastellessa, quick ration arvoihin. Molemmat maksuvalmiuden tunnusluvut ovat myös staattisia, eli ne kuvaavat maksuvalmiutta vain tilinpäätöshetkellä.

6.2 Kasvustrategian vaikutus taloudelliseen tilanteeseen

Tutkimustuloksista huomataan, että erilaisilla kasvustrategioilla on merkitystä yritysten kasvun ja muutoksen kannalta. Tietyissä tunnusluvuissa ja yrityksissä kasvustrategiasta johtuvat muutokset ovat helposti havaittavissa. Kuitenkaan kaikki tarkasteluvuosien aikana tapahtuvista liiketoiminnallisista muutoksista ei johdu pelkästään kasvustrategiasta ja tämän takia tutkimuksessa on ajoittain haasteellista todeta, mitkä muutokset ovat tapahtuneet kasvustrategian avulla.

Kannattavuuden tunnuslukuihin kasvustrategialla on merkittävä vaikutus. Orgaaninen kasvu eli kasvu myynnin kautta vaikuttaa tilikauden tulokseen, koska se kasvattaa myös liiketoiminnan kuluja. Usein mahdolliset käyttöönottokulut ja lisääntyvät henkilöstökulut näkyvät tuloksessa alentavasti.

Kannattavuuden tunnusluvuissa Oy Wasa Tilit Ab, Pohjanmaan Ekonomitoimisto Oy ja Lawtax Oy saivat parhaimpia arvoja. Näistä tilitoimistoista Oy Wasa Tilit Ab ja Pohjanmaan Ekonomitoimisto Oy molemmat hakevat kasvua lisääntyvän myynnin kautta ja yrityksillä on vankka markkinapaikka omilla toimialueillaan. Lawtax Oy:n kasvustrategia on pienempien tilitoimistojen ostaminen ja niiden kanssa fuusioituminen. Tämä vaikuttaa kannattavuuden tunnuslukuihin, koska samanlaisia kuluja esimerkiksi käyttöönotosta ei synny. Toki kuluja syntyy myös yritysten hankinnasta, mutta ne eivät näy tilinpäätöstiedoissa niin, että ne vaikuttaisivat suoraan kannattavuuden tunnuslukuihin. Tämän takia käyttökateprosenttia vertaillen huomattiin, että Lawtax Oy:lla tunnusluvun arvo on huomattavasti suurempi, kuin muilla tilitoimistoilla. A-Tili Oy:n ja Mediatili Oy:n kannattavuuden tunnusluvut olivat vertailussa tyydyttävällä tai huonolla tasolla. Nämä kaksi yritystä eivät ole

juurikaan kasvattaneet liiketoimintaansa vertailuvuosien aikana ja suurempia, pysyviä muutoksia oli vaikea havaita tunnuslukuja tarkastellessa.

Vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnusluvuissa suoraa yhteyttä kasvustrategiaan oli vaikeampi havaita. Pohjanmaan Ekonomitoimisto Oy, Oy Wasa Tilit Ab ja Lawtax Oy saivat läpi tutkimuksen hyviä arvoja tunnusluvuilleen, kun taas A-Tili Oy ja Mediatili Oy saivat tyydyttäviä tai huonoja arvoja. Kasvustrategiaa enemmän näihin tunnuslukujen välisiin eroihin vaikuttaa yrityksen oma kulurakenne, rahoitusstrategia ja liiketoiminnan kasvu. Suoraa kasvustrategian vaikutusta maksuvalmiuden tunnuslukuihin on tässä tutkimuksessa todella vaikea määrittää.

7 YHTEENVETO

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää viiden tilitoimiston taloudellinen tilanne ja vertailla niitä keskenään eri tunnuslukujen avulla, sekä pohtia myös miten eri tilitoimistojen kasvustrategiat vaikuttavat näihin tunnuslukuihin. Tunnuslukuina käytettiin kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukuja ja ne laskettiin yritysten tilinpäätöstietojen pohjalta. Tarkastelujaksona tutkimuksessa oli vuodet 2013 – 2017. Tilinpäätöstiedot saatiin Voitto+ CD-levyltä.

Tutkimuksen teoriaosuudessa käytiin läpi tilinpäätöstä yleisesti, tilinpäätösanalyysiä ja tunnuslukuja, joita tutkimuksessa käytettiin. Tilinpäätöksestä käsiteltiin tilinpäätöksen sisältöä ja mitä eri yhtiöiden tulee raportoida siinä. Tilinpäätösanalyysistä käsiteltiin analyysin kohderyhmiä ja käyttötarkoitusta, sekä eri vaiheita joita analyysin tekemiseen kuuluu. Tunnuslukuista esitettiin niiden laskentakaavat, mitä eri arvoja ne mittaavat ja miten niitä tulee tulkita.

Tutkimuksen toteutusosiossa käytiin lyhyesti läpi tutkimuksessa mukana olevien kohdeyritysten taloudellisia tietoja, palveluita ja kasvustrategiaa. Tässä osiossa avattiin myös lisää tutkimusmenetelmän valinnasta, tutkimusaineiston keräämisestä ja raportoinnista.

Tutkimustuloksissa käytiin tunnusluku kerrallaan läpi saatuja tuloksia ja niitä analysoitiin tarkemmin. Pohdittiin, mitä syitä tunnuslukujen arvoille ja niiden muutoksille on. Tuloksia peilattiin myös yritysten erilaisiin kasvustrategioihin ja siihen, kuinka nämä kasvustrategiat ovat mahdollisesti vaikuttaneet tunnuslukujen arvoihin.

Saadut tulokset ja niiden pohjalta tehdyt analyysit koottiin vielä lopuksi johtopäätöksiin. Niissä käytiin vielä tarkemmin läpi erilaisten kasvustrategioiden vaikutukset tuloksiin. Johtopäätöksenä tutkimuksen pohjalta huomattiin, että Oy Wasa Tilit Ab, Pohjanmaan Ekonomitoimisto Oy ja Lawtax Oy pärjäsivät parhaiten tunnuslukujen vertailussa. Näiden kolmen tilitoimiston taloudellinen kannattavuus, vakavaraisuus ja maksuvalmius ovat siis hyvällä tasolla kokonaisuutena. Tutkimuksessa

mukana olleet A-Tili Oy ja Mediatili Oy toisaalta saivat jatkuvasti huonoja tunnuslukujen arvoja ja johtopäätöksenä, näiden yritysten taloudellinen tilanne on heikommalla tasolla.

Taloudellisen tilanteen selvittämisen lisäksi, tutkimuksessa oli tavoitteena selvittää miten tilitoimistojen erilaiset kasvustrategiat ovat vaikuttaneet näihin tunnuslukuihin. Kannattavuuden tunnusluvuista pystyi havaitsemaan kuinka esimerkiksi Lawtax Oy:n kasvustrategia ostaa pienempiä alan toimijoita vaikutti positiivisesti kannattavuuden tunnuslukuihin, varsinkin käyttökateprosenttiin. Pohjanmaan Ekonomitoimiston ja Oy Wasa Tilit Ab:n orgaaninen kasvu oli tuottanut yrityksille huomattavaa kasvua tarkasteluvuosien aikana ja se näkyi eniten kannattavuuden tunnusluvuissa. Muita suoria johtopäätöksiä kasvustrategian vaikutuksesta taloudelliseen tilanteeseen oli vaikea havaita tutkimuksessa käytetyistä tietolähteistä.

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää kohdeyritysten taloudellinen tilanne tunnuslukujen avulla, sekä tarkastella erilaisten kasvustrategioiden vaikutusta saatuihin tunnuslukuihin. Tutkimuksen tavoite taloudellisen tilanteen selvittämistä täyttyi. Toinen tavoite kasvustrategian vaikutuksista tunnuslukuihin täyttyi myös osittain, mutta kasvustrategian vaikutusta oli vaikeaa yhdistää tiettyihin tunnuslukuihin. Tunnuslukujen muutoksiin vaikuttavat monet eri liiketoiminnalliset seikat, mikä vaikeutti tarkastelua.

Yhteenvetona voidaan siis todeta, että Lawtax Oy:n, Pohjanmaan Ekonomitoimisto Oy:n ja Oy Wasa Tilit Ab:n taloudellinen tilanne on hyvällä tasolla ja yritykset ovat saaneet jatkuvaa kasvua aikaan. A-Tili Oy ja Mediatili Oy saivat tämän tutkimuksen pohjalta huonompia arvoja tunnusluvuille, joiden pohjalta pääteltiin, että näiden yritysten taloudellinen tilanne on heikompi ja yrityksien liiketoiminta ei ole juurikaan kasvanut tarkasteluvuosien aikana. Kasvustrategian merkitys näkyy lähinnä kannattavuuden tunnusluvuissa ja Lawtax Oy:n kasvustrategia ostaa pienempiä alan toimijoita vaikuttaa positiivisesti tunnuslukuihin. Myös Pohjanmaan Ekonomitoimisto Oy:n ja Oy Wasa Tilit Ab:n orgaaninen kasvu nostivat kannattavuuden tunnuslukuja positiivisesti.

Jatkotutkimuksessa voitaisiin selvittää, miten samojen yritysten kehitys on jatkunut seuraavina tilikausina ja ovatko samat tilitoimistot vielä yhtä taloudellisesti vakaita kuin nyt. Jatkotutkimuksessa voisi yritysten taloudellista tilannetta tarkastella myös hieman eri tunnusluvuin kuin tässä tutkimuksessa.

LÄHTEET

Accountor. 2018. Onko konsernitilinpäätös pakko laatia? Viitattu 13.8.2019. <https://www.accountor.com/fi/finland/artikla/onko-konsernitilinpaaatos-pakko-laatia>

Asiakastieto. 2019 a. Mediatili Oy. Viitattu 28.8.2019. <https://www.asiakastieto.fi/yritykset/fi/mediatili-oy/06857486/taloustiedot>

Asiakastieto 2019 b. Tilikanava Oy. Viitattu 28.8.2019. <https://www.asiakastieto.fi/yritykset/fi/tilikanava-oy/07797753/taloustiedot>

Jyväskylän yliopisto. 2015. Laadullinen tutkimus. Viitattu 7.8.2019. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimus-strategiat/laadullinen-tutkimus>

Lawtax Oy. 2019. Yritys. Viitattu 28.8.2019. <http://www.lawtax.fi/yritys.html>

Mediatili Oy. 2019. Tilitoimisto palveluksessasi. Viitattu 28.8.2019. <https://www.mediatili.com/>

Minilex. Ei päiväystä. Osakeyhtiön varsinainen yhtiökokous. Viitattu 9.8.2019. <https://www.minilex.fi/a/osakeyhti%C3%B6n-varsinainen-yhti%C3%B6kokous>

Pohjanmaan Ekonomitoimisto Oy 2019. Meistä. Viitattu 05.10.2019. <https://ekonomitoimisto.fi/meista/>

Talousverkko. 2014. Mikä on tase ja mitä se kertoo? Viitattu 12.8.2019. <https://www.talousverkko.fi/mika-on-tase-ja-mita-se-kertoo/>

Tilisanomat. 2016. Tilinpäätöksen laatiminen. Viitattu 9.8.2019. <https://tilisanomat.fi/koulut/kirjanpitokoulu-koulut/kirjanpitokoulu-osa-1-tilinpaatoksen-laatiminen>

Tilisanomat. 2018. IFRS-periaatteita muille kuin IFRS-tilinpäätöksen tekijöille. Viitattu 13.8.2019.

<https://tilisanomat.fi/ifrs/ifrs-periaatteita>

Ukkopro. 2019. Tuloslaskelma. Viitattu 12.8.2019. <https://www.ukkopro.fi/tuloslaskelma/>

Verohallinto. 2018. Veroilmoituksen antaminen – osakeyhtiö ja osuuskunta. Viitattu 9.8.2019.

<https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/ilmoittaminen-ja-maksaminen/veroilmoitus/osakeyhtio-ja-osuuskunta/>

Wasatilit. 2019. Yritys. Viitattu 28.8.2019.

<https://wasatilit.fi/yritys/>

Yhdistystieto. 2014. Toimintakertomus; Vuosikertomus. Viitattu 13.8.2019. <https://yhdistystieto.fi/wiki/88-toimintakertomus>

Kaisanlahti, T., Leppiniemi, J. & Leppiniemi, R. 2017. Tilinpäätöksen tulkinta. 5. uud. painos. Liettua. Alma Talent Oy.

Kallunki, J-P. 2014. Tilinpäätösanalyysi. Viro. Alma Talent Oy.

Leppiniemi, J., Kykkänen, T. 2015. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. 9.uud.painos. Liettua. Talentum Media Oy.

Perälä, S., Schwartz, K. 2018. Rahoituslaskelma. 8. uud. painos. Tallinna. ST-Akatemia Oy.

Salmi, I. 2012. Mitä tilinpäätös kertoo? 8. uud. painos. Helsinki. Edita Publishing Oy

Tuomi-Sorjonen, P. 2018. Kirjanpito, tilinpäätös ja verotus. 3. uud. painos. Helsinki. Sanoma Pro Oy.

Yritystutkimus ry 2017. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. 10.p. Tallinna. Gaudeamus.